

Aan
Geadresseerde

Contactpersoon
dr. R.J. Vroegop

Datum
december 2000

Ons kenmerk
-

Onderwerp
Nota Regionale Uitwerking NW4

Doorkiesnummer
6339

Bijlage(n)
1

Uw kenmerk
-

L.S,

Hiermee heb ik het genoegen u de "Nota Regionale Uitwerking NW4, Rijkswaterstaat Zeeland" aan te bieden. Deze nota omschrijft de beoogde (verdere) uitwerking voor rijkswaterstaat directie Zeeland van de beleidsvoornemens en actiepunten als genoemd in de vierde Nota waterhuishouding (NW4) voor de periode 2000-2006.

Binnen rijkswaterstaat Zeeland is weliswaar het Regionaal Beheerplan Nat (RBPN) uitgangspunt voor het waterbeheer, doch bij velen - zowel in- als extern - is er de wens duidelijker de koppeling tussen NW4-beleid en uitvoering zichtbaar te maken: wat doet rijkswaterstaat Zeeland met NW4? Deze nota beoogt daar een bijdrage aan te leveren door zo concreet mogelijk genoemde koppeling in beeld te brengen. De in bijlage 2 en 3 opgenomen uitvoeringsprogramma's, in combinatie met de uitwerking ervan in hoofdstuk 4, vormen de kern van deze nota en hebben de status van een intern werkplan. Jaarlijks, bij de start van iedere nieuwe begrotingscyclus, kan actualisering van de beschreven acties plaatsvinden.

De inleidende hoofdstukken zijn met name bedoeld om de regionale uitwerking van NW4 in een bredere context te plaatsen. Hierin wordt aandacht besteed aan 'Kader en status van de nota', de 'Strategische uitgangspunten' en de 'Rol en positie van rijkswaterstaat Zeeland in de regio'.

Met vriendelijke groet,
Het hoofd van de Hoofdafdeling Waterhuishouding en Waterkeringen,

ir. A. Hoekstra

Postadres postbus 5014 4330 KA Middelburg
Bezoekadres Koestraat 30 4331 KX Middelburg

Telefoon (0118) 68 60 00
Telefax (0118) 640215/686231

Nota Regionale Uitwerking NW4 Rijkswaterstaat Zeeland

Nota Regionale Uitwerking NW4 Rijkswaterstaat Zeeland

December 2000

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Kader en status van de Nota	7
1.3	Opbouw van de Nota.....	9
2.	De natte kerntaken en strategische uitgangspunten	11
2.1	De natte kerntaken.....	11
2.2	Strategische uitgangspunten.....	12
2.2.1	Landelijke uitgangspunten.....	12
2.2.2	Uitgangspunten in de regionale context	17
3.	De rol van Rijkswaterstaat Zeeland in de regio.....	23
3.1	De bestuurlijke rol.....	23
3.2	De rol als beheerder van de natte rijksinfrastructuur	25
4.	De betekenis van NW4 voor Rijkswaterstaat Zeeland	27
4.1	Uitvoeringsprogramma NW4 voor Rijkswaterstaat Zeeland	27
4.2	De watersysteembenadering voor Rijkswaterstaat Zeeland	27
4.2.1	De Zeeuwse meren.....	28
4.2.1.1	Grevelingenmeer.....	28
4.2.1.2	Volkerak Zoommeer	30
4.2.1.2	Veerse Meer.....	33
4.2.2	De (Wester)Schelde als stroomgebied	37
4.2.2.1	Westerschelde.....	37
4.2.2.2	Natuurcompensatie Westerschelde.....	43
4.2.2.3	Langetermijnvisie Schelde	45
4.2.3	Oosterschelde.....	49
4.2.4	Kust en Zee	52

4.3 De belangrijke thema's voor Rijkswaterstaat Zeeland	53
4.3.1 Emissiebeleid	54
4.3.2 Participatie in de "Integrale Visie Deltawateren"	56
4.3.3 Waterbodems	60
4.3.4 Scheepvaart.....	64
4.3.5 Veiligheid.....	67
5. Slotbeschouwing	71
BIJLAGE 1	73
REGELINGEN VAN RIJKSTOEZICHT IN DE WATERSTAATSWETGEVING	
BIJLAGE 2	77
UITVOERINGSPROGRAMMA NW4 PERIODE 2000 - 2006 : TOTAALOVERZICHT	
BIJLAGE 3	81
UITVOERINGSPROGRAMMA NW4 PERIODE 2000 - 2001 : D4- EN D5-NIVEAU	

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De vierde Nota waterhuishouding (NW4) is tot stand gebracht door middel van een open planproces, dat alle betrokkenen bij het waterbeheer de gelegenheid gaf hun zienswijze mondeling of schriftelijk kenbaar te maken. Als basis voor twee series van landelijke en regionale bijeenkomsten zijn destijds twee discussiestukken uitgebracht: de visienotitie "Ruimte voor Water" en het "Schetsboek voor een vierde Nota waterhuishouding". Ook in Zeeland hebben naast de ambtelijk betrokkenen bij het waterbeheer, ook de Zeeuwse Milieufederatie en andere burgers van de gelegenheid gebruik gemaakt hun zienswijze kenbaar te maken. Betrokkenheid bij de totstandkoming van NW4 is goed, doch daarnaast is het eveneens van belang aan te geven wat er nu concreet in de praktijk

gebeurt met hetgeen in NW4 is opgenomen. In dat opzicht een gewenste verbetering ten opzichte van de regionale vertaling van NW3. Zo'n twee jaar na de totstandkoming van NW4 - de planperiode beslaat de periode 1998-2006 - zijn vragen in die zin aan onze directie gesteld: wat doet rijkswaterstaat met NW4? Transparantie op dit gebied bevordert een blijvende betrokkenheid bij het waterbeheer. Deze nota beoogt de koppeling tussen hetgeen in NW4 is opgenomen en de wijze waarop rijkswaterstaat Zeeland hieraan vorm geeft en uitwerkt, duidelijk in beeld te brengen. Wat dat laatste betreft kan deze nota mede gezien worden als een stukje verantwoording afleggen jegens diegene die betrokken zijn geweest bij genoemd open planproces in de regio.

Binnen rijkswaterstaat Zeeland is weliswaar het Beheerplan Nat uitgangspunt voor het waterbeheer, doch bij velen is er de wens, zeker waar het de invulling betreft van NW4, duidelijker de koppeling tussen NW4-beleid en uitvoering zichtbaar te maken.

Ofschoon onze directie in een recente landelijke audit naar het natte beheer en onderhoud gunstig scoorde ten opzichte van de andere directies van rijkswaterstaat, bleek verbetering op het punt van bovengenoemde koppeling gewenst. Deze nota beoogt daar een bijdrage aan te leveren door zo concreet mogelijk genoemde koppeling, in de vorm van uitvoeringsprogramma's, in beeld te brengen.

Vele betrokkenen bij het waterbeheer binnen rijkswaterstaat Zeeland hebben de NW4-nota in de kast staan of op het bureau liggen doch de relatie tussen hetgeen men dagelijks doet en de NW4-nota, is niet altijd even duidelijk. Bovendien ontbreekt het zicht vaak op de betrokkenheid van andere collega's bij de uitvoering van NW4. Deze nota beoogt daar verbetering in aan te brengen door de transparantie op dit vlak te verhogen. Verwacht mag worden dat de in deze nota voorgestane monitoring van de uitvoeringsprogramma's, waarin de te realiseren producten zijn omschreven tot op concreet niveau, de onderlinge communicatie op dit vlak zal verhogen. Het kan op die manier een positieve bijdrage leveren aan het resultaat- en doelgericht werken en een rol spelen bij de prioritering van producten tijdens de planperiode van NW4.

Tot slot zij vermeld dat in de managementvisie van rijkswaterstaat Zeeland de implementatie van NW4 in de regio, als speerpunt is opgenomen.

1.2 Kader en status van de Nota

De nota geeft de uitwerking voor rijkswaterstaat Zeeland van de beleidsvoornemens en actiepunten als genoemd in de vierde Nota waterhuishouding (NW4). De in de bijlagen 2 en 3 opgenomen uitvoeringsprogramma's in combinatie met de uitwerking ervan in

hoofdstuk 4, hebben de status van een werkplan die een goede voortgangscontrole van de NW4-activiteiten mogelijk moet maken.

Deze uitwerking vormt voor de NW4-gerelateerde onderwerpen een paraplu voor de invulling van de rol van rijkswaterstaat Zeeland als beheerder van de natte rijksinfrastructuur, als bouwer van nieuwe natte infrastructuur en als vertegenwoordiger van de minister van Verkeer en Waterstaat in de regio voor wateraangelegenheden (hoofdstuk 3).

In het Regionaal Beheerplan Nat (RBPN) geeft de regionale directie aan welke natte infrastructuur zij onder zich heeft en hoe zij het beheer daarvan denkt te gaan uitvoeren. Het plan omvat een overzicht van de nagestreefde doelstellingen met de daartoe benodigde financiën. Naast een RBPN bestaat er binnen rijkswaterstaat Zeeland een Beheerplan voor de droge infrastructuur (WB2000). Een Beheerplan Kennis (BPK) is in ontwikkeling. Deze drie vormen tezamen de pijlers waarop het beheer (inclusief mogelijke aanleg) van de directie rust. In deze beheerplannen wordt invulling gegeven aan het uitvoeringsgerichte beleid dat direct voor de beheerstaken van belang is. Hierbij wordt een directe relatie gelegd met de functies en functie-eisen van de beheerde infrastructuur. Het BPK en WB2000 blijven hier verder buiten beschouwing. Om een link te leggen met het nationaal beleid en de voorgestane outcome wordt in deze nota een regionale uitwerking gegeven van de aan het natte beheersgebied gerelateerde items uit NW4.

Deze regionale uitwerking zal zijn weg dienen te vinden in het RBPN: uiteindelijk horen in het RBPN alle acties als maatregelen te worden opgenomen die in deze nota, als zijnde actiepunten die invulling geven aan het Rijksbeleid uit NW4, zijn vermeld (zie hoofdstuk 4). De relatie tussen het NW4-beleid en RBPN wordt in het kader meer in concreto beschreven.

Deze nota gaat in op alle waterhuishoudkundige thema's en aspecten. Ondanks het feit dat de functie 'scheepvaart' in NW4 nauwelijks aan bod komt, wordt

Relatie NW4 - Regionaal Beheerplan Nat (RBPN)

RBPN bestaat uit twee delen:

- een statisch deel: hierin worden de regionale streefbeelden voor de Rijkswateren voor 2010 omschreven. Dit gebeurt voor een beperkt aantal functies: waterafvoer, waterkeren, ecologie, waterkwaliteit, scheepvaart en recreatie

- een dynamisch deel: dit bevat de maatregelen die in het betreffende jaar genomen gaan worden

Als het goed is, vinden de maatregelen hun onderbouwing in de regionale streefbeelden: alles wat op beheersgebied binnen de directie gedaan wordt, staat ten dienste van het bereiken van de beschreven streefbeelden.

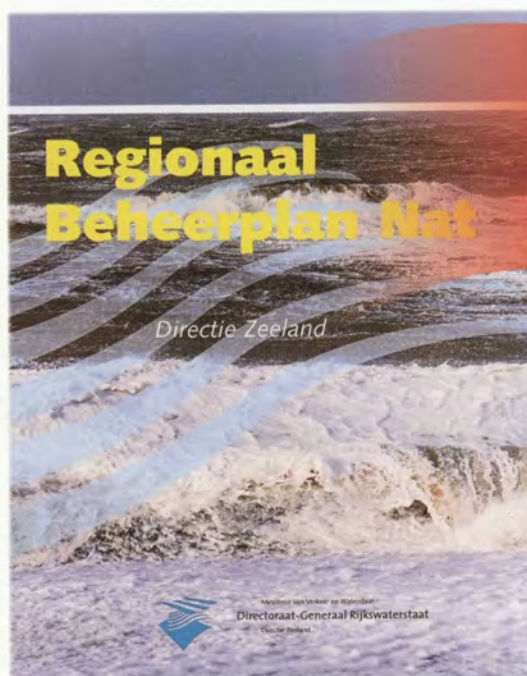
De regionale streefbeelden zijn afkomstig uit en/of zijn een doorvertaling van vastgestelde beleids- en beheersplannen (of uit andere documenten met een formele status). Dergelijke streefbeelden sluiten aan op, c.q. zijn een uitwerking van het gedachtegoed zoals dat verwoord is in Rijksnota's. NW4 is één van die nota's.

Daarnaast is in RBPN enige plaats ingeruimd voor een korte schets van de inhoud van NW4.

Tussen NW4 en RBPN staat het Beheersplan voor de Rijkswateren. Het BPRW beslaat de periode 1997 t/m 2000. Eind 2000 zal een nieuw BPRW verschijnen voor de komende periode. Het BPRW moet worden beschouwd als de meerjarige 'beleidswensenbrief' in de begrotingsvoorbereiding. De jaarlijkse beleidswensenbrief en offerte (die gevoed worden door de RBPN's) is in feite de actualisering en verbijzondering van BPRW.

Meer in formele zin zou je de relatie tussen de NW4-actie en RBPN binnen directie Zeeland als volgt kunnen omschrijven:

1. NW4	formulering actiepunten
2. Projectplannen	uitwerking van NW4-actiepunten in projecten/deelprojecten/actie etc.
3. Invoerformulier BPN	vastlegging van P + f op hoofdlijnen voor (deel)projecten
(bron: projectplannen)
4. Quabop	registratie gegevens invoerformulieren t.b.v. begroting
5. RBPN	bundeling van invoerformulieren t.b.v. dynamisch deel RBPN

in deze nota hier wel op ingegaan. Op die manier wordt het complete 'natte' handelen van de directie in beeld gebracht.

De hoofdafdeling Waterhuishouding en Waterkeringen (AX) van rijkswaterstaat Zeeland heeft opdracht gegeven voor deze nota. De nota is samengesteld door de afdeling Beleidsvorming en Planvorming Integraal Waterbeheer (AXW). Verschillende afdelingen waren vertegenwoordigd in een klankbordgroep en hebben een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van deze nota. Daarnaast is de nota besproken met de regionale partners.

Deze nota is in eerste instantie bedoeld voor intern gebruik. De gebruikersgroep van de Nota wordt gevormd door al die medewerkers die betrokken zijn bij de implementatie van actiepunten uit NW4. Voorts biedt de nota een praktisch stuk ten behoeve van de

samenwerking met de regionale partners.

De Nota zal worden geactualiseerd zodra nieuwe (beleids)ontwikkelingen dit wenselijk maken. Voorts is het de bedoeling het in bijlage 3 opgenomen uitvoeringprogramma voor de periode 2000-2001 jaarlijks te monitoren en te actualiseren; e.e.a. met inachtneming van het totaaloverzicht voor de periode 2000-2006 (bijlage 2). Dit vindt jaarlijks, vanaf 2001, plaats bij de start van iedere nieuwe begrotingscyclus. Hierover wordt, afhankelijk van geconstateerde knelpunten, gerapporteerd aan het directieteam. Voorts zal bij de aanpassing van het statisch gedeelte van RBPN een verwijzing worden opgenomen naar deze nota.

1.3 Opbouw van de Nota

In hoofdstuk 1 is ingegaan op de aanleiding voor deze nota en de status ervan. In hoofdstuk 2 worden de

natte kerntaken en de strategische uitgangspunten besproken. Deze vormen de basis van het beleid om tot invulling van de twee natte kerntaken te komen. In hoofdstuk 3 wordt de rol van rijkswaterstaat Zeeland beschreven waar het de invulling betreft van NW4 in de regio. De bestuurlijke rol en de rol als beheerder van deze directie worden hier toegelicht. In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de formele regelingen van rijkstoezicht zoals opgenomen in de waterschapswetgeving. In hoofdstuk 4 wordt de betekenis van NW4 voor rijkswaterstaat Zeeland concreet uitge-

werkt. Deze uitwerking is voornamelijk gebaseerd op de uitvoeringsprogramma's zoals opgenomen in bijlage 2 en 3 bij deze nota. In deze uitvoeringsprogramma's wordt een directe relatie gelegd met de acties zoals beschreven in NW4. De inleidende hoofdstukken zijn met name bedoeld om de regionale uitwerking van NW4 in een bredere context te plaatsen. In hoofdstuk 5 wordt in de slotbeschouwing terug en vooruit gekeken en een aantal belangrijke aandachtspunten nog eens op een rijtje gezet.

2. De natte kerntaken en strategische uitgangspunten

2.1 De natte kerntaken

De basis voor de uitvoering en prioriteitstelling van de natte kerntaken van Rijkswaterstaat Zeeland is neergelegd in de managementvisie van september 1999. De managementvisie vormt de basis voor het strategisch bedrijfsplan en voor het contract tussen de Hoofdingenieur-directeur (HID) en de Directeur-Generaal (DG). Naast de algemene speerpunten - integratie als opgaaf, rol en positie RWS in de regio, verbetering bedrijfsvoering en strategisch personeelsmanagement - bevat de managementvisie de Zeeuwse speerpunten Nat, Droog en kennis. Een van de 6 natte speerpunten is de implementatie van NW 4 in de regio.

Rijkswaterstaat Zeeland levert op het gebied van de waterhuishouding een bijdrage aan de leefbaarheid en inrichting van de regio Zeeland met de uitwerking van de twee natte kerntaken van Rijkswaterstaat: "zorg voor droge voeten" en "voldoende en schoon water".

Hoofddoelstelling van de vierde Nota waterhuishouding:

Het hebben en houden van een veilig en bewoonbaar land en het instandhouden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, waarmee een duurzaam gebruik blijft gegarandeerd.

2.2 Strategische uitgangspunten

Hieronder volgen de strategische uitgangspunten die voor Rijkswaterstaat Zeeland richtinggevend zijn voor beleid en beheer op het gebied van de waterhuishouding in de regio.

2.2.1 Landelijke uitgangspunten

De landelijke uitgangspunten met betrekking tot de waterhuishouding kunnen worden geordend onder verschillende items.

- *Duurzame ontwikkeling*

Op landelijke niveau wordt met het begrip “streven naar duurzame watersystemen” in het waterbeheer aangesloten bij het beginsel dat een ontwikkeling wordt gestimuleerd die voorziet in eigen behoeften zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties in gevaar te brengen.

Het streven naar duurzame watersystemen brengt maatschappelijke kosten met zich mee, waarbij het beginsel “de vervuiler/veroorzaker betaalt” blijft gelden. Het doorschuiven van, veelal hogere, kosten naar de toekomst, afwenteling op andere gebieden of op andere partijen binnen een gebied moeten worden voorkómen.

- *Integraal en gebiedsgericht waterbeheer*

De in de Derde nota Waterhuishouding ingezette strategie gericht op integraal waterbeheer wordt voortgezet en versterkt. Gestreefd wordt naar meer samenhang tussen het beleid voor water, ruimtelijke ordening en milieu met aandacht voor de verschillende sectorale belangen zoals scheepvaart, landbouw,

drinkwatervoorziening en industrie en voor facetmatige belangen zoals veiligheid en natuur.

Versterking van dit beleid krijgt vorm door integraal en gebiedsgericht te werken waarbij water een belangrijk mede-ordenend principe is. Uitgangspunt is het zoveel mogelijk uitgaan van de natuurlijke processen van water en watersystemen om de kwetsbaarheid te verminderen en de veerkracht te vergroten. Dit betekent in concreto gebieden meer zelfvoorzienend maken door waterconservering te stimuleren en waterbuffering te bevorderen. Daarnaast kan het zelfregulerend vermogen van watersystemen worden vergroot door van origine aanwezige dynamische processen toe te laten. Het concept watersysteembenadering krijgt vorm in de gebiedsgerichte aanpak waarbij gewerkt wordt op schaal van de stroomgebieden. De administratieve grenzen zijn in deze van ondergeschikt belang. De gebiedsgerichte aanpak geeft veerkracht gestalte door water een mede-ordenende rol te laten spelen in de besluitvorming over bestemming en inrichting van gebieden en de begrenzing van de gebieden meer te laten samenlopen met de grenzen van watersystemen. De landelijke doelstellingen en normen moeten lokaal en regionaal ruimte bieden aan gebiedsgericht beleid waarbij eigen prioriteiten en doelen kunnen worden gesteld.

- *Voorzorgprincipe*

Bij het streven om te komen tot duurzaam functionerende watersystemen wordt het “voorzorgprincipe” als uitgangspunt genomen. Bij onvoldoende kennis van het effect op een watersysteem van een voorgenomen ingreep dient deze achterwege te blijven.

Rammekensschor: samenhang tussen natuur en industrie

Saeftinghe: samenhang tussen natuur en scheepvaart

- *Omgang met onzekerheden bij duurzame ontwikkeling*

Bij vraagstukken over verdeling van schaarste, zoals goed water, is veelal de klassieke spanning tussen economie en ecologie voelbaar. Om een duurzame ontwikkeling dichterbij te brengen bij de benaderingswijze van de WRR, zoals die door de regering is overgenomen. Dit houdt o.a. in dat dé oplossing voor duurzame ontwikkeling niet bestaat, maar dat de politiek een keuze moet maken rekening houdend met onzekerheden en risico's die bestaan voor zowel het economisch als ecologisch systeem. Een dergelijke keuze kan dan ook niet als definitief gezien worden, maar meer als een 'tijdelijk arrangement'. Ook al is niet alle kennis voorhanden die wenselijk wordt geacht, toch zal primair de politiek keuzes moeten maken. Immers het uitstellen van keuzes kan ook zijn negatieve gevolgen hebben. Hantering van het 'voorzorgprincipe', bijvoorbeeld uitmondend in een 'standstill', is dan een voor de hand liggende eerste stap. Het is van belang om het proces van besluitvorming zo te organiseren, dat de uitkomst op een zo breed mogelijk draagvlak kan rekenen (de sociologische component van duurzame ontwikkeling, met aspecten als participatie, sociale cohesie, culturele identiteit, e.d.).

- *De Europese kaderrichtlijn water / Internationale samenwerking*

Kaderstellend voor het landelijk beleid en dus ook voor het regionale beleid wordt de communautaire kaderrichtlijn Waterbeleid, die in februari 1997 is ingediend ter goedkeuring door de EU. Deze richtlijn geeft een communautair kader voor de bescherming van

oppervlaktewater, kustwateren en grondwater in de Europese Gemeenschap. De richtlijn heeft onder andere als doel om verdere achteruitgang van aquatische ecosystemen, evenals van terrestrische ecosystemen en wetlands wat de waterbehoeften ervan betreft, te verhinderen en de toestand ervan te beschermen en verbeteren. Tevens het bevorderen van duurzaam gebruik van water, op basis van bescherming van de beschikbare waterbronnen op lange termijn. Hiermee wordt bijgedragen aan de beschikbaarheid van zoet water in de voor een duurzaam gebruik gepaste kwaliteit en kwantiteit. De richtlijn beoogt eveneens het sluiten van internationale overeenkomsten te bevorderen met inbegrip van die welke tot doel hebben de progressieve vermindering van de emissie van gevaarlijke stoffen verder gestalte te geven.

Belangrijke uitgangspunten in de communautaire richtlijn zijn de stroomgebiedsbenadering - voor Zeeland het Europees stroomgebied van de Schelde - het integraal waterbeheer en de gecombineerde aanpak van de bestrijding van de vervuiling.

- *Emissiebeleid*

De leidende principes voor het emissiebeleid zijn: vermindering van de vervuiling, het stand-still-beginsel, en het principe 'de vervuiler betaalt'. De invulling van de vermindering van de vervuiling houdt in dat de verontreiniging zoveel mogelijk wordt beperkt (*voorzorgprincipe*). Dit streven dient verder gestalte te krijgen door de zogenaamde '*ketenbenadering*'. Daarbij wordt een product van grondstof tot afvalstof beoordeeld. Bij de afweging van maatregelen ter beperking van de emissies naar het water wordt gekeken naar

Stroomgebied van de Schelde bij Dendermonde (België)

het rendement op langere termijn, de effecten op andere milieucompartimenten dan water en de effecten op het duurzaam gebruik van grondstoffen. Met andere woorden, meer aandacht voor een integrale milieuafweging. Voorts meer aandacht voor het stellen van prioriteiten: Prioriteit op basis van risicobeoordeling. Op grond van het genoemde stand-still-beginsel kunnen aanvullende noodzakelijk zijn. De betekenis van genoemd beginsel is vooral gelegen in de ver-

plichting van de waterkwaliteitsbeheerder om de kwaliteit van het oppervlaktewater in zijn beheersgebied te volgen. Als uitwerking van de emissieparagraaf in NW4 is in mei 1999 bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat deel A van de nota "*Emissiekader NW4-de uitvoeringsstrategie van rijkswaterstaat voor het emissiebeleid van NW4*" verschenen. In maart 2000 is deze nota gevolgd door deel B: het werkplan. Beiden zijn kaderstellend voor het regionale beleid op het ge-

bied van vergunningverlening en handhaving Wvo, alsmede voor de controle ten behoeve van de vaststelling van de verontreinigingsheffing op grond van de Wvo.

2.2.2 Uitgangspunten van Rijkswaterstaat Zeeland in de regionale context

In het onderstaande worden de strategische uitgangspunten van rijkswaterstaat Zeeland in de regionale context geclusterd rond een aantal items.

- *Doorvertaling hoofddoelstelling NW4*

Rijkswaterstaat Zeeland neemt de hoofddoelstelling van NW4 op het gebied van de waterhuishouding als uitgangspunt. De doorvertaling van de hoofddoelstelling betekent voor de inrichting van het Deltagebied dat de aandacht gericht moet zijn op natuurlijkheid, veiligheid en duurzaam gebruik. Hierbij spelen twee beleidsuitgangspunten een belangrijke rol:

1. Streven naar herstel van estuariene kwaliteit en samenhang tussen de Deltawateren;
2. Water, water- en ruimtegebrek op elkaar afstemmen zodanig dat het juiste water zich op de juiste plaats bevindt.

Om hier, ook voor de langere termijn, inhoud aan te geven is voor rijkswaterstaat Zeeland (nader) onderzoek op deze terreinen noodzakelijk. Gedoeld wordt onder andere op de verkenning naar de mogelijkheden voor herstel van de estuariene dynamiek en zoutgradiënten, onderzoek naar natuurlijk peilbeheer en veiligheid tegen overstroming.

De belangrijkste vraag is in hoeverre de door de deltamdammen van de zee afgesloten en gecompartmenteerde wateren binnenkort al of op de lange termijn onoverkomelijke problemen zullen gaan veroorzaken op het gebied van de veiligheid, het gezond zijn en geschikt zijn van de wateren voor de toegedachte functies en de biodiversiteit. Met inachtneming van de kerntaken van rijkswaterstaat is een brede(re) blik daarbij noodzakelijk. Met andere woorden voor het nagaan van de noodzaak en de mogelijkheden voor

oplossingen en het benutten van kansen voor gebruiksfuncties is een nauwe samenwerking met de regionale partners van groot belang: gewenste integrale afstemming.

Het instandhouden van de natte infrastructuur (waterkeringen, vaarwegen, dijken, sluisen etc.) met betrekking tot veiligheid, is een belangrijk strategisch uitgangspunt van rijkswaterstaat Zeeland.

- *Watersysteembenadering*

De betekenis van de watersysteembenadering voor Rijkswaterstaat Zeeland houdt in dat het Deltagebied dat in beheer is opgedeeld kan worden in een aantal bekkens: Westerschelde, Oosterschelde, Veerse Meer, Grevelingenmeer en Volkerak-Zoommeer. Elk van deze bekkens is een 'watersysteem' te noemen. Via de watersysteembenadering worden voor elk van de bekkens periodiek bekkenrapportages en beheersplannen gemaakt. De bekkenrapportages laten de ontwikkelingen in de toestand van een bekken zien over een bepaalde periode (veelal 5 jaar) ten aanzien van de functie 'Ecologie en waterkwaliteit'. Daarbij worden voor zover relevant relaties gelegd met andere functies, waarvan Scheepvaart, Afvoer, Waterkeren, Recreatie en Visserij de belangrijkste zijn. De beheersplannen worden opgesteld in reactie op de bekkenrapportages, namelijk als er aanleiding is om de ontwikkelingen in een bekken bij te sturen door een wijziging in het beheer. Deze aanleiding kan gelegen zijn in het feit dat de ontwikkelingen in het bekken niet, of niet snel genoeg, in de richting van het voor dat bekken beoogde streefbeeld gaan. Waar nodig wordt in bekkenrapportages en beheersplannen een blik over de grenzen van het eigen beheersgebied geworpen. Zowel bekkenrapportages als beheersplannen beogen dus een zekere mate van integraliteit, zowel wat betreft de te behandelen functies van het beheersgebied, als wat betreft de relaties van het beheersgebied met het omliggende gebied. Integrale afstemming tussen de watersystemen is een punt van aandacht.

Krammersluizen: samenkost van watersystemen

Naast de bovengenoemde aandachtspunten ziet rijkswaterstaat Zeeland als belangrijke strategische uitgangspunten de (internationaal) gebiedsgerichte aanpak, de aanpak van de waterbodempromblematiek, de emissieaanpak, relatie met RO5, communicatie over water met het grote publiek en het op een adequate wijze monitoren van de watersystemen in de Delta.

- *Stroomgebiedbenadering*

Het oppakken van kansen binnen een stroomgebied betekent een vanzelfsprekende samenwerking tussen de belanghebbende partijen, waarbij niet gestopt wordt bij administratieve grenzen in termen van geografische positie dan wel verantwoordelijkheden. In de toekomst zal de stroomgebiedbenadering aan

Dintelsas: afvoer op Volkerak

belang winnen, mede onder impuls van de Europese Kaderrichtlijn Water. In concreto kan dit neerkomen op het in sterkere mate onderkennen van de relaties tussen de bekkens die tot het eigen beheersgebied gerekend kunnen worden: de mogelijkheid van het verzachten van de scherpe grenzen tussen de bekkens is in dat kader nadrukkelijk aan de orde. Ook betekent dit naar andere beheerders toe dat, meer dan in het verleden, de beheersproblemen in de diverse bekkens in relatie tot de omgeving van de bekkens zullen worden gezien. Bijvoorbeeld: tot het 'stroomgebied' van het Volkerak-Zoommeer kunnen in die optiek zowel de aangrenzende, uitwaterende polders, als de gebieden horend tot het stroomgebied van de in het meer uitstromende riviertjes worden gerekend. Hiermee

hoort een groot deel van West- en Midden-Brabant en een deel van België tot het stroomgebied. Eenzelfde verhaal geldt voor de andere bekkens. Een voorbeeld waarin rijkswaterstaat Zeeland participeert in regionale uitwerking van gebiedsgericht beleid voor ruimte en water, is deelname aan het provinciale project om te komen tot een integrale visie op de deltawateren.

- *Internationale samenwerking*

Op het gebied van internationale samenwerking lopen er in het Zeeuwse de nodige projecten. In NW4 wordt opgemerkt dat de kwaliteit en het functioneren van grensoverschrijdende rivieren en meren de gezamenlijke verantwoordelijkheid is van de staten die een

stroomgebied delen. Voor de Zeeuwse situatie spreken we dan over de Schelde-oeverstaten. De oeverstaten hebben het Verdrag inzake de Bescherming van de Schelde ondertekend. Hiermee is de weg vrijgemaakt voor de installatie van de Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde (ICBS). Dit heeft er toe geleid dat in 1998 het eerste Schelde Actieprogramma is vastgesteld voor de periode tot 2003.

Daarnaast is in het kader van de internationale samenwerking voor rijkswaterstaat Zeeland van belang het

project "Langetermijnvisie Schelde-estuarium" en "Natuurcompensatie Westerschelde". Rijkswaterstaat Zeeland beschouwt het invulling hieraan geven als een hoge prioriteit. Daarvan maakt het informeren en bewustmaken van de bevolking over de waarden en beheersproblemen van de Westerschelde/Zeeschelde, een onlosmakelijk onderdeel uit.

- *Monitoring*

Om de ontwikkelingen in de bekkens op een goede manier te kunnen volgen, zodat tijdig en gericht kan

Milieuonderzoek met behulp van de "meetvis"

worden bijgestuurd in het beheer, is het noodzakelijk te beschikken over een adequaat monitoringprogramma. In het kader van MWTL (Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands) worden reeds veel gegevens verzameld die ten behoeve van de bekkenrapportages kunnen worden aangewend. Aanvullend daarop worden voor specifieke parameters aanvullende bemonsteringen uitgevoerd. Voor elk van de bekken is of wordt een eenduidig en samenhangend meerjarig monitoringprogramma opgesteld. Het accent in de monitoring zal moeten liggen op die aspecten, waar in de toestand van de bekken problemen liggen, of verwacht kunnen worden. Ook is het belangrijk om, vooruitlopend op grote ingrepen (zoals verdieping van de Westerschelde, of het herstellen van zoet-zout-relaties), de uitgangssituatie goed vast te leggen, zodat veranderingen gericht kunnen worden gevolgd. Het opstellen van rapport 'Basis Informatiebehoefte Waterbeheer Westerschelde' is daar een voorbeeld van. Een goede informatiehuishouding is essentieel voor een degelijk waterbeheer.

- *Emissiekader*

Voor rijkswaterstaat Zeeland betekent het inhoud geven aan het emissiekader NW4 met name dat een regionale omgevings-, risico- en nalevingsanalyse wordt uitgevoerd op basis waarvan prioriteiten kunnen worden gesteld.

- *Communicatie over water*

De locatie 'Neeltje Jans' is één van de twee strategische locaties waar het Ministerie van Verkeer en Waterstaat het waterbeleid uit de doeken doet aan het grote publiek. In de jaren 2000-2004 zullen de tentoonstellingen worden vernieuwd en aangepast aan NW4 en de communicatiestrategie Water van het Ministerie. De provincie zal worden gestimuleerd om samen met de waterschappen en in samenwerking met rijkswaterstaat aan te haken bij de voorlichting over NW4. Voor de provincie en de waterschappen betekent dit voorlichting te verzorgen over het 2e

Waterhuishoudingsplan (WHP-2) en de Waterbeheersplannen van de waterschappen.

- *Klimaatverandering*

Klimaatverandering is een zaak die ook regionaal een rol zal spelen. Hoewel de precieze effecten nog niet voorspelbaar zijn, zijn wel de gevolgen in grote lijnen aan te geven. Gezien de mogelijk vergaande effecten anticipeert rijkswaterstaat Zeeland, met name bij lange termijn beslissingen, op de voorspelde veranderingen.

- *Open beleidsvorming*

De toenemende aandacht voor open beleidsvorming en planvorming wordt door rijkswaterstaat Zeeland gezien als een positieve strategische keuze die zowel landelijk als regionaal is ingezet en verdere invulling verdient. Sterke interactie tussen de betrokken actoren, de waterschappen, de provincie, rijkswaterstaat Zeeland en andere rijksheren kan op regionaal niveau leiden tot overeenstemming over gewenst beleid en aanpak van maatregelen. De onderhavige nota past in de wens naar meer betrokkenheid van de regionale partners en derden bij de uitvoering van NW4.

- *Relatie met RO5*

Rijkswaterstaat Zeeland verzorgt vanuit de regio haar inbreng in de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening op het gebied van water. Dit gebeurt zowel extern via de provinciale inbreng (landsdeel Zuid) als intern via het 'Schakelpunt Water' van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

- *Verdroging*

Rijkswaterstaat Zeeland stimuleert de combinatie van natuurherstelprojecten en waterconservering.

- *Waterbodemproblematiek*

Voor rijkswaterstaat Zeeland heeft de aanpak van de verontreinigde waterbodems een hoge prioriteit. Door verontreinigingen in de waterbodem doen zich nu

knelpunten voor. Een gezonde ontwikkeling van belangrijke watersystemen wordt belemmerd en baggerwerk stagneert omdat het verontreinigde slib niet in het oppervlaktewater of op het land mag worden verspreid en andere oplossingen (nog) niet voorhanden zijn. Rijkswaterstaat Zeeland wil eind 2000 duidelijkheid creëren over de verwerkings- en stortmogelijkheden van verontreinigde slib voor de komende jaren. Een en ander in nauw overleg met het hoofdkantoor van rijkswaterstaat en de provincie Zeeland en in samenwerking met het landelijk Advies en Kenniscentrum Waterbodem.

3. De rol van Rijkswaterstaat Zeeland in de regio

*Bestuurlijk:
Rijkswaterstaat Zeeland als medespeler*

De rol en positie van rijkswaterstaat Zeeland in de regio is momenteel - medio 2000 - volop in discussie. Dit betekent dat een en ander nog niet volledig is 'uitgekristalliseerd'. Dat neemt niet weg dat met betrekking tot de natte kerntaken de huidige stand van zaken kan worden weergegeven. Alhoewel hier nog verandering in aangebracht kan worden, geeft het wel in grote lijnen weer hoe rijkswaterstaat Zeeland aankijkt tegen de invulling van haar natte kerntaken. Niet alleen nu, maar ook voor de komende jaren. Ten aanzien van de natte kerntaken vervult rijkswaterstaat Zeeland twee rollen in de provincie Zeeland: de bestuurlijke rol en de rol als beheerder van de natte rijksinfrastructuur.. De bestuurlijke rol krijgt gestalte

door het optreden als vertegenwoordiger van de Minister van Verkeer en Waterstaat in de regio. Daarnaast heeft rijkswaterstaat Zeeland de rol van beheerder van natte rijksinfrastructuur gelegen in de regio, inclusief aanleg van nieuwe rijksinfrastructuur.

3.1 De bestuurlijke rol

Rijkswaterstaat Zeeland geeft ten aanzien van de natte kerntaken op twee manieren vorm aan de bestuurlijke rol: enerzijds door als rijksvertegenwoordiger samen te werken in het proces van beleidsontwikkeling en -uitvoering in de regio en anderzijds door invulling te geven aan het wettelijk geformuleerde rijkstoezicht zoals dat is opgenomen in

bijlage 1 bij deze nota. Voor wat betreft de bestuurlijke rol in het proces van beleidsontwikkeling en -uitvoering in de regio, ligt het accent op het volgende.

Provincie als regisseur en coördinator bij de regionale beleidsontwikkeling

Voor rijkswaterstaat Zeeland is de provincie, in de rol van regionaal regisseur en coördinator, het centrale aanspreekpunt bij de regionale beleidsontwikkeling. Door de zich versterkende tendens van meer open beleidsontwikkeling, ook buiten het reguliere notaritm, is het een uitdaging om een duidelijke plaats in te nemen in het provinciale beleidsnetwerk en betrokken te zijn bij de regionale ontwikkelingen op het gebied van integraal waterbeheer, de provincie te ondersteunen en de gezichtspunten van rijkswaterstaat effectief te laten doorklinken.

Rijkswaterstaat Zeeland geeft dit vorm door te streven naar een nauwe samenwerking met de provincie en waterschappen, intensievere samenwerking met de overige rijksvertegenwoordigers in de regio en door de contacten met relevante overige overheden en (belangen)organisaties in stand te houden.

Medespeler

Rijkswaterstaat Zeeland legt bij de daadwerkelijke invulling van de bestuurlijke rol de nadruk op de inzet als medespeler in het (beleids)veld waarbij op basis van samenwerking in de (beleids)netwerken wordt gewerkt aan het behalen van optimale resultaten. Een voorbeeld hiervan is deelname aan de Regionale Commissie Waterbeheer. De inbreng van rijkswaterstaat Zeeland krijgt met name vorm door actief deel te

nemen in de provinciale netwerken in het kader van planprocessen op het gebied van water, ruimtelijke ordening en milieu. De inbreng beperkt zich niet tot formele overlegorganen. Ook hier geldt dat beleidsvorming steeds meer op een interactieve en procesmatige wijze plaats vindt. Een pro-actieve inbreng in de voortrajecten van provinciale planvormingsprocessen en het onderhouden van contacten met belangenorganisaties, is derhalve gewenst om de inzichten van rijkswaterstaat naar voren te brengen en te luisteren naar de reacties. De inbreng van de onderhavige nota in de (gewezen) projectgroep voor het provinciale Waterhuishoudingsplan (WHP-2), is daar een voorbeeld van. Deelname aan provinciale projecten biedt ook de mogelijkheid om op een actieve wijze inhoud te geven aan het faciliteren van kennis en aan de rol van sparring-partner. Een voorbeeld hiervan is de inbreng van rijkswaterstaat in het provinciale project om te komen tot een 'integrale visie Deltawateren'.

Toegevoegde waarde op het vlak van signaleren, kennis faciliteren en sparring-partner

Rijkswaterstaat Zeeland blijft bij de provinciale beleidsontwikkeling niet langs de zijlijn staan, maar levert maatwerk per kerntaak daar waar zij een toegevoegde waarde kan bieden. Eventueel in combinatie met andere (specialistische) diensten van rijkswaterstaat. Dit betekent dat rijkswaterstaat Zeeland uitgaat van de eigen verantwoordelijkheden van de actoren in het veld van de waterhuishouding. In algemene zin ziet rijkswaterstaat Zeeland haar eigen toegevoegde waarde op het vlak van signaleren, kennis faciliteren en inhoudelijke sparring-partner.

Antennefunctie

Voor de antennefunctie richting Den Haag is het gewenst om de ontwikkelingen over de gehele breedte van het natte beleid te volgen. Er is echter selectiviteit geboden bij de inbreng van de hoofdlijnen van nationaal beleid in de regio. Niet alle aspecten kunnen aan bod komen en daarom worden zwaartepunten van inzet bepaald. Met name wordt aandacht besteed aan innovatieve (beleids)ontwikkelingen en nieuwe aandachtspunten die nog niet zijn verankerd in het regionale gedachtegoed. Rijkswaterstaat Zeeland brengt de landelijke aandachtspunten in die in de regio van boven-gemiddeld belang zijn.

Rijkswaterstaat Zeeland levert hierbij een duidelijke eigen inbreng, met een goede notie van de eigen verantwoordelijkheden van de diverse regionale en lokale overheden, en met respect voor de democratische

besluitvormingsprocessen. Dit betekent een lijn van denken conform rijksbeleid met suggesties voor regionale invulling van kansen. Rijkswaterstaat Zeeland streeft ernaar om het belang water bij de afwegingen het juiste gewicht te laten krijgen. Dat hiervoor een goede kennis van de regio, alsmede van de landelijke inzichten en ontwikkelingen noodzakelijk is behoeft geen verder betoog.

3.2 De rol als beheerder van de natte rijksinfrastructuur

Rijkswaterstaat Zeeland heeft voor wat betreft de natte rijksinfrastructuur in de regio het beheer over de rijkswateren en nog een aantal kilometers primaire waterkering. De rol van beheerder krijgt met name vorm door:

Zandkreeksluis

- Beheer en onderhoud
Rijkswaterstaat Zeeland is verantwoordelijk voor aanleg, beheer en onderhoud en bediening van de haar toevertrouwde objecten betreffende de natte infrastructuur, inclusief geleiden van gebruik van de infrastructuur. In het Regionaal Beheerplan Nat (RBPN) wordt het uitvoeringsgericht beleid en de maatregelen vastgelegd. Hierbij wordt rekening gehouden met de 'natte beleidskaders';
- Opstelling van uitvoeringsgericht beleid
Het uitvoeringsgerichte beleid t.b.v. beheer van de natte infrastructuur ondersteunt de beheerder bij de realisatie van het beheer. Dit beleid wordt zoveel mogelijk vastgelegd in het RBPN. Bij de totstandkoming van dit beleid wordt een integrale afweging gemaakt en worden belanghebbenden bij het proces betrokken. Daarnaast wordt inbreng geleverd aan totstandkoming van regionaal beleid waar rijkswaterstaat Zeeland één van de partners is.
- Toepassing Deltaplan Grote Rivieren en beleidslijn Ruimte voor de Rivier
De mogelijkheden zijn beperkt om met maatregelen als 'verbreding uiterwaarden' en 'ontpolderen' waterstandsverlaging in de Westerschelde te realiseren.
- Toepassing wettelijk instrumentarium
Het gaat hierbij met name om de Wet op de waterhuishouding, Wet verontreiniging oppervlaktewateren, Wet op de waterkering, Wet beheer rijkswaterstaatswerken en Wet bodembescherming. Gedacht moet worden aan b.v. vergunningverlening en -handhaving, opstellen van peilbeslui-

ten, actualiseren en uitvoeren van waterakkoorden met de regionale partijen;

- Zorg voor belangenbehartiging
Rijkswaterstaat Zeeland is als direct belanghebbende beheerder verantwoordelijk voor het veilig stellen van belangen verbonden aan het beheer van de infrastructuur. Dit wordt uitgevoerd door:
 - inbreng van rijkswaterstaat Zeeland in het planproces op het gebied van Water, Ruimtelijke Ordening en Milieu bij de totstandkoming van provinciale, gemeentelijke en waterschapsplannen;
 - beoordeling van provinciale, waterschaps- en gemeentelijke plannen ten aanzien van effecten op de rijksinfrastructuur;
- Signalering van ontwikkelingen
Ontwikkelingen van belang voor het beheer van de rijksinfrastructuur worden gevolgd.

De wijze waarop inhoud wordt gegeven aan de rol van beheerder van de natte infrastructuur, zal naar verwachting de komende jaren gaan wijzigen. Aan de Tweede Kamer is op 18 april 2000 het Plan van Aanpak Innovatief Aanbesteden voorgelegd. Rijkswaterstaat - en daarmee ook rijkswaterstaat Zeeland - wil de komende jaren meer werk aan de markt overlaten en innovatiever aanbesteden. Deze visie maakt onderdeel uit van een VisieTraject dat momenteel - medio 2000 - landelijk in discussie is. Onderdeel van het VisieTraject is dat rijkswaterstaat actief nadenkt over andere vormen van infrastructuurbeheer en de rol van rijkswaterstaat daarbij.

4. De betekenis van NW4 voor Rijkswaterstaat Zeeland

In NW4 worden 2 belangrijke invalshoeken gehanteerd. De ene is die van de watersysteembenadering en de ander is die van relevante waterthema's. In de onderstaande paragrafen 4.2 en 4.3 wordt voor de regionale uitwerking van NW4 ook deze indeling toegepast. De basis voor deze uitwerking vormen de in paragraaf 4.1 opgenomen uitvoeringsprogramma's. Bij de uitwerking hiervan komen ook activiteiten naar voren die niet direct gerelateerd kunnen worden aan de in het uitvoeringsprogramma omschreven acties, maar daar wel indirect mee te maken hebben. Gedoeld wordt op het inhoud geven aan bestaand beleid, dagelijkse zorg (onderhoud/instandhouding), monitoring etc. In de slotbeschouwing (hoofdstuk 5) wordt hier op terug gekomen.

4.1 Uitvoeringsprogramma NW4 voor Rijkswaterstaat Zeeland

In de bijlagen 2 en 3 zijn de NW4-uitvoeringsprogramma's opgenomen voor rijkswaterstaat Zeeland die betrekking hebben op de periodes 2000-2006 en 2000-2001. Deze uitvoeringsprogramma's vormen de basis voor de uitwerking van NW4 voor rijkswaterstaat Zeeland.

Het NW4-uitvoeringsprogramma voor de periode 2000-2006 (bijlage 2) is in feite het hart van de nota en met de samenstelling hiervan is dan ook begonnen. Voor het opstellen hiervan is enkel uitgegaan van hetgeen in NW4 is opgenomen. Dus niet wat bijvoorbeeld is opgenomen in het Regionaal Beheersplan Nat, interne contracten of van hetgeen in de praktijk plaatsvindt. Alle pagina's van NW4 zijn doorlopen en gescreend op mogelijke acties voor rijkswaterstaat Zeeland. Hierbij is opgevallen dat NW4, in tegenstelling tot wat vele betrokkenen menen, een duidelijke lijn uitzet voor 'het doen en laten' op het gebied van de waterhuishouding in de regio en bovendien voldoende basis biedt voor de vertaling naar concrete acties.

De op grond van NW4 geïnventariseerde acties zijn

besproken met de mogelijke actiehouders en heeft uiteindelijk geleid tot het NW4-uitvoeringsprogramma voor de resterende planperiode (periode 2000-2006, zie bijlage 2). In dit programma zijn op chronologische wijze de acties omschreven met verwijzing naar de betreffende pagina in NW4 en de verantwoordelijke afdeling/actiehouder. Zo ook zijn in het kort de bijzonderheden aangegeven. Het NW4-uitvoeringsprogramma voor de periode 2000-2001 (bijlage 3) is een nadere toespitsing op genoemde jaren. De omschreven acties uit bijlage 2 zijn in dit uitvoeringsprogramma geclusterd onder een naam zoals die ook wordt toegepast ten behoeve van de interne contracten (interne aanduiding: D4-niveau). In de tweede kolom van bijlage 3 wordt de relatie aangegeven met bijlage 2 en daarmee is dus tevens de link gelegd met NW4. Vervolgens zijn de hierbij behorende producten voor de jaren 2000-2001 zo concreet mogelijk omschreven (interne aanduiding: D5-niveau).

4.2 De watersysteembenadering voor Rijkswaterstaat Zeeland

Wanneer in dit kader gesproken wordt over de watersysteembenadering voor rijkswaterstaat Zeeland, dan wordt bedoeld op de rijkswateren die deel uitmaken van de Zuidelijke Delta: Grevelingen, Veerse Meer, Volkerak-Zoommeer (Zeeuwse meren), Westerschelde en Oosterschelde. In paragraaf 3.5 van NW4 wordt hier uitvoerig op ingegaan. Tijdens de realisatie van de Deltawerken is in de loop der jaren het beleid meer en meer gericht op het zoveel mogelijk behouden van de hoge natuurwaarden van het gebied. Dit heeft ertoe geleid dat veel is geïnvesteerd in het behoud en waar nodig herstel van gezonde watersystemen. Ook in de planperiode van NW4 wordt deze trend voortgezet, waarbij de aandacht wordt gericht op het in waterhuishoudkundig en ecologisch opzicht minder kwetsbaar maken van deze systemen. Wat dat betekent voor rijkswaterstaat Zeeland wordt in de onderstaande paragrafen uitgewerkt. Voor de volledigheid is daar voor de Zeeuwse situatie 'Kust en Zee' als watersys-

teem aan toegevoegd. Tevens wordt ingegaan op activiteiten die vallen onder de noemer 'bekkenrapportage'. De hierin beschreven activiteiten zijn niet direct te relateren aan pagina's in NW4, maar hebben wel een relatie met NW4. Gedoeld wordt met name op activiteiten op het terrein van monitoring, beheer en onderhoud. Hoe kun je immers op efficiënte en effectieve wijze problemen in het waterbeheer aanpakken? Hoe kun je anders vaststellen of verbeteringen zijn gerealiseerd? Of meer algemeen, hoe kun je anders vaststellen of de activiteiten die wel direct gerelateerd zijn aan NW4 ook inderdaad het beoogde doel hebben bewerkstelligd?

4.2.1 De Zeeuwse meren

De Zeeuwse meren als watersysteem voor rijkswaterstaat Zeeland omvatten: Grevelingenmeer, Volkerak-Zoommeer en Veerse Meer. In het onderstaande wordt afzonderlijk op deze 'meren' ingezoomd.

4.2.1.1 Grevelingenmeer

De Grevelingen is met de aanleg van de dammen een meer geworden. Het estuariene karakter heeft daarmee plaatsgemaakt voor een meer met een vast waterpeil en een constant hoog zoutgehalte dat verversd wordt met water uit de Noordzee. Voor het waterbeheer van het Grevelingenmeer speelt het streefbeeld voor natuur en landschap een belangrijke rol. Het streefbeeld voor natuur en landschap zoals Rijkswaterstaat Zeeland heeft geformuleerd in het Beheersplan Nat, betekent dat een meer natuurlijk peil gewenst is en dat daarnaast de doorspoeling verbeterd moet worden.

Wat willen we bereiken?

De natuurlijke processen in de Grevelingen zijn hersteld en versterkt. Er is meer uitwisseling van water met de omringende wateren zoals de Noordzee en Oosterschelde. Natuurlijke, geleidelijke overgangen zijn hersteld en de peilfluctuaties hebben een natuurlijk verloop. De veiligheid tegen overstroming blijft gehandhaafd.

Wat doen we in 2000-2001?

- Een verkenning naar mogelijkheden van peilfluctuaties
- Bijdrage aan tentoonstelling bezoekerscentrum "De Punt"
- Besluit over eventueel nieuw peilbesluit
- Verkenning naar gebruik van de hevel in de Grevelingendam
- Verkenning van lozing polderwater op de Grevelingen

Toelichting

De uitwisseling met de Noordzee kan worden vergroot, als gevolg waarvan het zoutgehalte wat meer zal fluctueren. Daarnaast zou het peilbeheer kunnen worden aangepast. Dit vergroot de estuariene kwaliteiten en de veerkracht van het watersysteem. In dit kader heeft er in 1997 een beperkt (RIZA)onderzoek plaatsgevonden naar de effecten op de flora en vegetatie bij verschillende geringe peilfluctuaties. Bij een eventuele introductie van een meer natuurlijk peil zal echter een bredere afweging gemaakt moeten worden dan in het verleden. Met name zal het effect op kustbroedvogels onderzocht moeten worden.

Grevelingenmeer

Een meer natuurlijk functionerend ecosysteem en grotere natuurwaarden (meer natuurlijk waterpeil, meer schaars begroeide delen met zoutvegetatie en kustvogels, bij behoud van waardevolle plantensoorten), zijn alleen te bereiken bij grotere of meer frequente peilfluctuaties dan tot nu toe zijn verkend. De noodzaak van de introductie van sterke peilfluctuaties is ook gebleken in andere wateren waar peilregimes zijn verkend (o.a. IJsselmeer). In het kader van de inbreng van rijkswaterstaat Zeeland ten behoeve van de Integrale Visie Deltawateren - project 'Blauwe Delta' - zal benadrukt worden dat er vooral behoefte is aan een verkenning naar effecten van forse veranderingen in het huidige beheer van watersystemen.

Daarnaast zal in 2000 in beeld worden gebracht welke invloeden diverse peilscenario's hebben op veiligheid,

waterhuishouding en (recreatie)infrastructuur. Vooral in het voorjaar bestaat de kans dat het nog koude Noordzeewater in de diepere delen van de vroegere stroomgeulen van de Grevelingen zakt. Hierdoor kan het, overigens natuurlijke verschijnsel, stratificatie optreden. Deze gelaagdheid in de waterkolom ontstaat als koud Noordzeewater en het warmere water van het meer door verschil in 'zwaarte', niet goed mengen. Daardoor vindt er een slechte uitwisseling van voedingsstoffen plaats hetgeen vooral nadelig is voor het bodemleven. Dit nadeel is beperkt tot een klein deel van het meer waar zich diepe putten bevinden (Scharendijke en Den Osse). Wind en golfslag hebben vaak een gunstige invloed op het mengen van de waterlagen. Met de huidige openstelling van de sluis wordt nagegaan of stratificatie in tijdsduur en

omvang verandert. Een modelstudie heeft aangetoond dat de inzet van de Flakkeese spuisluis (hevel) geen invloed heeft op de stratificatie. Onderzocht wordt in hoeverre de hevel gebruikt kan worden om de doorspoeling te bevorderen en daarmee verbetering van de ecologische kwaliteit van het meer te bewerkstelligen.

Aandachtspunten

Het kostenaspect en (co-)financiering van eventuele aanpassingswerken tezamen met mogelijke claims, is een punt wat extra aandacht verdient. Bij de uitvoering van de verkenningen zal vooral een beroep gedaan worden op de kennis en onderzoeksgegevens van specialistische diensten. Dit vereist een goede coördinatie en tijdige planning. Daarnaast is het van belang dat in diverse overlegfora's en platforms een goede afstemming plaatsvindt met o.a. de oeverbeheerders, vertegenwoordigers van de recreatie en scheepvaart.

4.2.1.2 Volkerak-Zoommeer

Het Volkerak-Zoommeer ontstond na het gereedkomen van de Oesterdam en de Philipsdam in 1987. Met deze afsluiting ontstond een zoetwatermeer van ruim 8000 ha waardoor zoet water ter beschikking kwam voor de landbouw, een getijvrije verbinding tussen Antwerpen en Rotterdam (economie) en werd voldoende getijverschil voor de rest van de Oosterschelde gewaarborgd (natuur en visserij).

Wat willen we bereiken?

De doelstelling van het waterbeheer voor het Volkerak-Zoommeer is het creëren en handhaven van een

duurzaam, gezond functionerend watersysteem, waarin de eraan toegekende functies optimaal tot hun recht kunnen komen. In het Volkerak-Zoommeer zijn de belangrijkste functies: natuur in de oevergebieden en het ondiepe water en scheepvaart voor het diepe water.

De doelstelling voor het natuurbeheer van de buitendijkse gronden is gericht zijn op 'het zich zo natuurlijk en volledig mogelijk laten ontwikkelen van ter plaatse thuishorende levensgemeenschappen van bos, halfoopen landschap, moeras, grazig gebied en ondiep water in zo groot mogelijke beheerseenheden'.

Wat doen we in 2000-2001?

- Evaluatie van het interim-peilbesluit 1996-2000;
- Nemen van een definitief peilbesluit in 2000/2001;
- Herbezinning streefbeeld natuur en water;
- Opstellen van een integraal beheersplan voor water- en oeverbeheer;
- Nagaan mogelijke beheersmaatregelen om blauwalgenprobleem op te lossen. Hieronder valt o.a. het nagaan (on)mogelijkheden en effecten van doorspoelen vanuit Hollands Diep naar Ooster- en Westerschelde;
- Opstellen water- en stoffenbalans;
- Proef rietaanplant rondom eilandjes en langs oeververdedigingen.

Toelichting

Vanaf 1996 is een meer natuurlijk fluctuerend peilbeheer ingevoerd t.b.v. het creëren van een helder en duurzaam watersysteem. Aangezien dit fluctuerende peilbeheer echter onvoldoende zekerheid bood voor

daadwerkelijke realisering van een helder en duurzaam watersysteem, is in 1996 besloten na 4 jaar een evaluatie uit te voeren van het in die periode gevoerde peilbeheer. Na de evaluatie zal besluitvorming plaatsvinden over een definitief te voeren peilbeheer. Ondanks het gevoerde fluctuerende peilbeheer, is de tendens dat het watersysteem in versneld tempo van het geformuleerde streefbeeld afbeweegt en dat de ecologische ontwikkeling in de richting gaat van een

stabiel troebel watersysteem. Het is de vraag of het gestelde streefbeeld wel realistisch is en een herbezinning van het streefbeeld zal plaatsvinden.

Pas na deze herbezinning en de keuze van een definitief peilbeheer, is het goed mogelijk zinvolle maatregelen te formuleren voor een toekomstig water- en oeverbeheer van het Volkerak-Zoommeer, resulterend in een integraal beheersplan voor het Volkerak-Zoommeer. In het najaar van 2000 wordt een proef gestart

Zoommeer

met rietaanplant rondom eilandjes en langs vooroe-ververdedigingen, waarbij o.a. de uitbreiding en ontwikkeling van het riet en de hoeveelheid roofvis zullen worden gevolgd via een monitoringsprogramma.

Mogelijke beheersmaatregelen naar bestrijding van blauwalgen worden reeds onderzocht. Hierbij behoren een verkenning naar (on)mogelijkheden en effecten van doorspoelen en het opstellen van een water- en stoffenbalans. De blauwalgen zijn een gevolg van de grote voedselrijkdom van het meer. Vooral diffuse (landbouw)meststoffen uit het Brabants/Belgische stroomgebied van Mark/Dintel en Vliet zijn hier debet aan. De toxische blauwalgen vormen een bedreiging voor de waterkwaliteit en voor een goed functionerend ecosysteem. Naast effectgerichte maatregelen, met vaak een tijdelijk en beperkt resultaat, wordt gezocht naar brongerichte maatregelen met een duurzaam karakter.

Aandachtspunten

Het wordt van belang geacht de bovenstaande zaken te verkennen met partners in onze omgeving en toe te werken naar een beheersplan voor het gehele Volkerak-Zoommeer, inclusief de gebieden in beheer bij de oeverbeheerders. Daarnaast is de samenwerking met de omliggende waterbeheerders van belang. Hierbij wordt ingespeeld op de toekomstige stroomgebiedbenadering in het kader van de 'Europese Kaderrichtlijn Water'. Ieder stroomgebied zal in de toekomst immers moeten beschikken over een stroomgebiedsplan. Daarnaast heeft de Nederlandse regering in overeenstemming met internationale afspraken gekozen voor een duurzame aanpak van hoogwaterbescherming middels het 'ruimte voor de rivier' beleid. Voor het benedenrivierengebied is ingezet op het vergroten van de afvoercapaciteit via de zuidrand. Het afleiden via de Zeeuwse Delta biedt perspectieven, maar grijpt in in de bestaande waterhuishouding van West-Brabant en Zeeland. De maatregel is effectief met het vaker sluiten van de stormvloedkeringen. Hieraan zijn eco-

nomische gevolgen verbonden. Voor beide aspecten is een goede communicatie en een zorgvuldige belangenafweging van belang. In de afweging zullen dan tevens de kansen voor het herstellen van oorspronkelijke zoet/zout gradiënten kunnen worden meegenomen. Waarschijnlijk liggen er eveneens kansen in het benutten van maatregelen die in eerste instantie bestemd zijn voor het 'ruimte voor de rivier' beleid en vervolgens effectief werken voor het ontwikkelen van een helder en duurzaam Volkerak-Zoommeer.

4.2.1.3 Veerse Meer

Het Veerse Meer is ontstaan bij de afsluiting van het Veerse Gat in 1961 nadat in 1960 de verbinding met de Oosterschelde reeds was afgesloten door de aanleg van de Zandkreekdam. Het peilbeheer in het meer is sedert de afsluiting met name afgestemd op de afwatering van het omliggende gebied, de veiligheid en op de recreatie, die voor het meer van groot belang is. Met het oog op de afwatering wordt het peil in het najaar en winter verlaagd naar NAP -0.70 m, terwijl in het voorjaar weer Oosterscheldewater wordt ingelaten tot een niveau van NAP ten behoeve van de recreatie. Op deze manier ontstaat een 'tegennatuurlijk peilbeheer (zomer hoog, winter laag).

De voornaamste factor waarmee bij het aanvankelijke beheer rekening werd gehouden vormde de afwatering. Dit leidde tot problemen voor een aantal andere functies van het meer en met name voor het ecologisch functioneren.

Bij de aanleg van het meer is afgesproken dat het definitieve beheer zou worden geregeld na voltooiing van de Deltawerken. Om die reden is eind tachtiger jaren, na het gereedkomen van de Stormvloedkering en de oostelijke Oosterschelddammen door RWS een studie uitgevoerd naar een duurzaam beheer van het meer waarbij de verschillende functies zoveel mogelijk tot hun recht zouden komen. De studie, voltooid in 1989, had het karakter van een beleidsanalyse die tevens als Milieu-Effectrapportage diende. Uitkomst van de studie vormde een viertal beheersvarianten

Recreatie op het Veerse Meer

waaruit de Minister van Verkeer en Waterstaat uiteindelijk gekozen heeft voor de variant met een vast - hoog-peil rond NAP en herstel van de wateruitwisseling tussen het meer en de Oosterschelde via een doorlaatmiddel in de Zandkreekdam.

Wat willen we bereiken?

Een Veerse Meer dat meer dan nu in staat is de toegekende functies, (recreatie, natuur, scheepvaart, visserij en boezemfunctie) te vervullen.

Met het huidige beheer zijn deze doelstellingen niet goed haalbaar. Daarvoor is het nodig dat de meest wezenlijke natuurlijke processen van een Deltagebied hersteld worden. Dat kan door een betere uitwisseling van water tussen de verschillende compartimenten mogelijk te maken.

Voor het Veerse Meer betekent dit het herstel van de verbinding met de Oosterschelde wat leidt tot een aanzienlijk verbetering van de waterkwaliteit, met name wat betreft zuurstof- en zoutgehalte.

Wat doen we in 2000-2001?

- Het doorlaatmiddel wordt besteksgereed gemaakt
- De vereiste vergunningen worden aangevraagd
- Uitgangssituatie waterkwaliteit (zonder doorlaatmiddel) wordt vastgelegd
- Beheersmodellen doorlaatmiddel worden verder ontwikkeld

In samenhang met de bouw van het Doorlaatmiddel zijn ook nog de volgende acties voorzien:

- Gekoppeld aan de aanleg van het doorlaatmiddel en de ontwikkeling van de waterkwaliteit zal een peilbesluit worden genomen;

Nagegaan zal worden in hoeverre er, als gevolg van het peilbesluit, aanpassingen aan oevers en afwatering nodig zijn.

Rijkswaterstaat draagt eigendom van het Veerse Meer en het beheer van de vaarweg (onder nader overeen te komen voorwaarden) over aan de provincie, incl. de erbij behorende kunstwerken;

Rijkswaterstaat draagt het waterbeheer over aan de provincie, die de uitvoering van deze taak conform vigerende wetgeving, op haar beurt delegeert aan het waterschap Zeeuwse Eilanden.

Bekkenrapportage Veerse Meer

Rijkswaterstaat (Directie Zeeland) stelt vanuit de verantwoordelijkheid voor het waterbeheer van het Veerse Meer een keer per circa vijf jaar een overzicht op van de ontwikkelingen van het gebruik en de toestand van het meer. De laatste evaluatie heeft in 1994 plaatsgevonden. In 1999 is een uitgebreide monitoring uitgevoerd die tevens zal dienen als TO-beschrijving voor de waterkwaliteit met het oog op de mogelijke realisatie van het Doorlaatmiddel in de Zandkreekdijk. De bekkenrapportage wordt uitgevoerd door het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ).

Toelichting m.b.t. doorlaatmiddel

Er is 38 miljoen toegezegd voor het kunstwerk (18 miljoen van LNV en 20 miljoen van V&W). Directie Zeeland streeft ernaar om in de loop van 2001 het

bestek voor het doorlaatmiddel gereed te krijgen zodat in 2002 met de aanleg begonnen kan worden. Volgens de huidige planning zou de aanleg dan in 2004 afgerond kunnen worden.

Recente modelstudies hebben aangetoond dat een doorlaatmiddel ook bij het huidige peilbeheer al een aanzienlijke verbetering van de waterkwaliteit zal bewerkstelligen. Na ingebruikname van het doorlaatmiddel zal geëvalueerd worden of en zo ja welke aanpassingswerken nodig zijn.

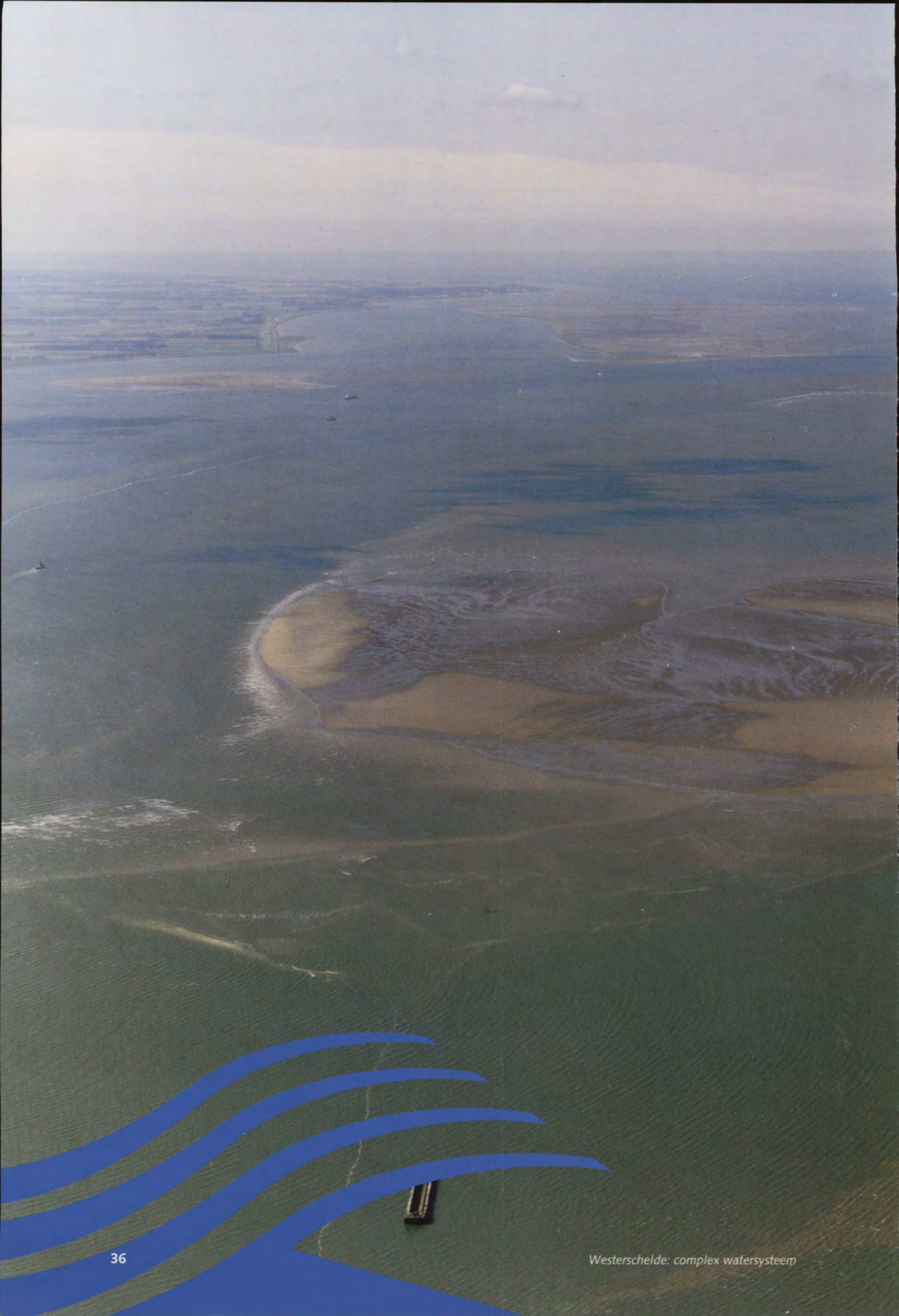
Met het oog op het vaststellen van de actuele kwaliteit van het meer is in 1999 door RIKZ een uitgebreide monitoring uitgevoerd. De uitkomsten van het onderzoek worden gebruikt voor het doorrekenen van mogelijke aanvullende beheersvarianten o.a. in verband met de afleiding van polderwater. Speciale aandacht zal hierbij uitgaan naar de negatieve ecologische effecten als gevolg van het tegennatuurlijke peilbeheer in het meer.

Zodra duidelijk is hoe het definitieve (kwantiteits) beheer van het meer er uit gaat zien zal er door Rijkswaterstaat een peilbesluit genomen worden.

Knelpunten voor de waterkwaliteit als gevolg van de huidige beheerssituatie vormen o.a.: hoge nutriëntgehalten, sterk schommelende zoutgehalten, zuurstofloosheid, sterke algenbloei in het voorjaar en overmatige ontwikkeling van zeesla. Door vergroting van de uitwisseling met de Oosterschelde (kortere verblijftijd) wordt beoogd voor deze problemen een verbetering te bewerkstelligen.

Als uitwerking van het streekplan is recentelijk -met als trekker de provincie- het project "Herstructurering Veerse Meer" gestart. Het wordt uitgevoerd als een samenwerkingsproject tussen provincie en andere betrokken overheden, waaronder Rijkswaterstaat.

Het Veerse Meer behoort tot een groep van (rijks)-wateren die wat betreft hun aard en omvang worden aangeduid als 'overige wateren'. Het ligt in de bedoeling het beheer en onderhoud, alsmede het eigendom

van deze wateren op termijn over te dragen aan provincies, waterschappen of gemeenten (het Veerse Meer aan de provincie).

De overdracht van beheerstaken zal plaatsvinden zodra overeenstemming tussen de rechtstreeks betrokken partijen zal zijn bereikt. De daarbij te hanteren criteria en uitgangspunten zijn opgenomen in het rapport "Uitgangspunten en beginselen voor de overdracht van het beheer en onderhoud van natte waterstaatswerken" (feb '91), opgesteld door de stuurgroep Decentralisatiebeheer natte waterstaat, onder voorzitterschap van mr. Brokx. (samengesteld uit: V&W, IPO, VNG en Unie van Waterschappen).

Voordat tot overdracht van het meer overgegaan zal worden dienen Rijk en Provincie overeenstemming te bereiken over de overdrachtsvoorwaarden.

4.2.2 De (Wester)Schelde als stroomgebied

Voor de uitwerking van de acties die samenhangen met het stroomgebied van de (Wester)Schelde, wordt de volgende onderscheiding aangebracht: 1) Implementatie waterbeheer Westerschelde en Bekkenrapportage Westerschelde 2) Natuurcompensatie Westerschelde en 3) Langetermijnvisie Schelde.

4.2.2.1 Westerschelde

Voor de uitwerking van het watersysteem 'Westerschelde' wordt een onderscheid gemaakt tussen 'Implementatie waterbeheer Schelde stroomgebied - deelstroomgebied Westerschelde' en 'Bekkenrapportage Westerscheldede'

Implementatie waterbeheer Schelde-stroomgebied/ deelstroomgebied Westerschelde

Nederland ligt benedenstrooms van vier Europese rivieren: de Eems, de Rijn, de Maas en de Schelde. Het vuil dat met de rivieren wordt meegevoerd komt voor een groot deel in de Nederlandse delta's terecht in de vorm van bijvoorbeeld verontreinigde waterbodems. Bovendien hebben infrastructurele ingrepen bovenstrooms invloed op de waterhuishoudkundige situatie

benedenstrooms en vice versa. NW4 stelt in dit verband, in navolging van internationale verdragen en richtlijnen (Helsinki Conventie, ontwerp-kaderrichtlijn water, etc.), dat de kwaliteit en het functioneren van grensoverschrijdende rivieren en meren de gezamenlijke verantwoordelijkheid is van de staten die een stroomgebied delen. De Schelde oeverstaten hebben deze boodschap begrepen: in 1994 ondertekenden Frankrijk, Wallonië, Brussel en Nederland het Verdrag inzake de Bescherming van de Schelde. In 1995 volgde Vlaanderen. Met het verdrag is de weg vrijgemaakt voor de Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde (I.C.B.S.), officieel geïnstalleerd in maart 1998. In december 1998 is te Middelburg het eerste Schelde Actieprogramma (S.A.P.) vastgesteld voor de periode tot 2003. Ook voor de Westerschelde zijn in het S.A.P. een aantal acties geformuleerd als uitwerking van het Nederlandse beleid.

Wat willen we bereiken?

Hoofddoelstelling is het ontwikkelen van een gezond en multifunctioneel riviersysteem dat op duurzame wijze wordt gebruikt en beheerd. Duurzaam gebruik en beheer wil zeggen dat de produkten (goods) en diensten (services) die het ecosysteem levert beschikbaar blijven en de biodiversiteit behouden blijft voor toekomstige generaties. De Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde (I.C.B.S.) richt zich hierbij vooral op het verbeteren van de water- en waterbodemkwaliteit (prioriteit 1) en ecologisch herstel (prioriteit 2).

De Nederlandse delegaties in de Commissie en haar (sub-)werkgroepen werken constructief mee aan het bereiken van de doelstellingen van de I.C.B.S. en willen een goede verstandhouding opbouwen met de delegaties uit Frankrijk, Wallonië, Brussel, Vlaanderen en Nederland. Belangrijke doelstelling is ook het informeren en bewustmaken van de bevolking over de waarden en beheersproblemen van de Westerschelde/Zeeschelde.

Wat doen we in 2000-2001?

Wat we (gaan) doen in 2000-2001 is voor een belangrijk deel terug te vinden in het Schelde Actieprogramma: uitvoering geven aan de hierin opgenomen acties. In de onderstaande uitwerking van deze acties wordt dan ook verwezen naar de gebruikte codering. Een aantal acties zijn hier niet opgenomen omdat deze aan de orde komen bij de behandeling van Natuurcompensatie Westerschelde (4.2.2.2), Langetermijnvisie Schelde (4.2.2.3) en Emissiebeleid (4.3.1).

Acties voortvloeiend uit Schelde Actieprogramma:

- Het verrichten van waterkwaliteitsmetingen in de Westerschelde in het kader van het homogeen

waterkwaliteitsmeetnet van de I.C.B.S.. Het samen met de andere delegaties doen van voorstellen voor optimalisatie en uitbreiding van het homogeen meetnet met probleemstoffen in de Schelde/Wester-schelde (acties C1 t/m C6).

- Het opstellen van rapportages over biologische aspecten van de Westerschelde als bijdrage aan het Biologisch Meetnet van de I.C.B.S. (actie C8).
- Het samen met Vlaanderen, in het bijzonder samen met de Universiteit van Antwerpen, opzetten van een databank en het organiseren van workshops over de kwaliteit en het functioneren van de aquatische ecosystemen in het Schelde stroomgebied (acties C7, C9 t/m C14).
- Inventariseren van de vuillast van zowel rechtst-

reekse lozingen als de lozingen via rioleringen op Westerschelde (acties C22 t/m C25, C27 en C29).

- Het opmaken van een inventaris van mogelijke bronnen van calamiteuze verontreiniging (uitvoering van de SEVESO-richtlijnen: actie C61).
- Het leveren van bijdragen aan de organisatie van 5e Internationale Scheldesymposium (actie C64)
- Als voortrekker zorgen voor het tot stand komen van het tussentijds (2001) evaluatierapport). (actie C71).
- Samen met de Waalse delegatie van de Werkgroep Waterkwaliteit van de I.C.B.S. formuleren van voorstellen voor gemeenschappelijke doelstellingen voor de middellange termijn. Dit op basis van: a) uitmeetnet verkregen informatie, b) uitgevoerde inventarisatie en c) evaluatierapporten (actie C72).
- Afronden van het LIFE/MARS project, Nederlandse onderdeel "Natuurontwikkeling Slufter De Kaloot". Samen met de Dienstkring Noord- en Midden Zeeland, Natuurmonumenten en de gemeenten Vlissingen en Borsele, regelen van het toekomstig beheer van het buitendijks gelegen natuurgebied (met name het aanpakken van het illegale motorcrossen) en het plaatsen van een voorlichtingsbord. Afronden van het project LAMSOOR (beleidsaanbevelingen voor schorren en slikken). Het betreft actie N25.
- Project MOVE: MONitoring VERruiming Westerschelde (1998/2006). In 2000 wordt een voorstel ontwikkeld voor de monitoring van effecten op vissen, garnalen en vogels. In 2001 verschijnt het tweede voortgangsrapport. (actie N28).
- Onderzoek naar de kraamkamerfunctie van de Westerschelde, project ZEEKENNIS (Actie N37).
- Toepassing van REMSSBOT (Regional Environmental Management Support System Based On Telenmatics). Actie N43.
- Bijdragen aan het ontwikkelen van een lespakket over het Schelde-estuarium: project "LESPAKKET-

TEN Schelde-estuarium", gecoördineerd door het Schelde Informatiecentrum (Actie N46).

Overige acties Westerschelde:

- Opstellen van een voortgangsrapportage ten behoeve van de Internationale Zwincommissie. Bijdragen aan een gebieds- en beheersvisie voor het ZWIN, met name voor wat betreft de (on-)mogelijkheden voor dynamisch kustbeheer. Rijkswaterstaat Zeeland levert de Nederlandse voorzitter voor de Technische Werkgroep en is betrokken bij studies in het kader van dynamisch kustbeheer.
- Mede oprichten van het Scheldefonds (overheden, bedrijven en natuur- en milieuorganisaties in Vlaanderen en Nederland) voor financiering van projecten op gebied van ecologisch herstel, duurzame bedrijfsvoering en natuur- en milieueducatie. In dit kader bijdragen aan een voorstel voor een scholenproject in de Schelde-regio: Actief leren omgaan met integraal waterbeheer in Zeeschelde/Westerschelde'.
- Samen met ministerie van Landbouw Natuur en Visserij en Vlaanderen (AMINAL) opstellen van een inventarisatie van knelpunten in het visserijbeleid en visonderzoek voor het Schelde-estuarium.

Toelichting

Het nader uitwerken van zowel het eerste Schelde Actieprogramma voor de Westerschelde als in samenwerking met Vlaanderen voor het gehele estuarium, is van groot belang voor het voldoen aan doelstellingen en bepalingen uit internationale richtlijnen. Gewezen wordt o.a. op de Kaderrichtlijn Water, Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn alsmede afgesloten verdragen. De Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde (I.C.B.S.) zal naar verwachting de rol van stroomgebiedcomité gaan vervullen in de zin van de Europese kaderrichtlijn Water. Integratie met waterkwantiteitsvraagstukken ligt hierbij in het vooruitzicht. De uitvoering van de acties vindt in veel gevallen in nauwe samenwerking

en/of overleg plaats met Vlaamse collega's, Universiteit van Antwerpen en Gent. Intern rijkswaterstaat zijn vele afdelingen betrokken bij de uitvoering en landelijk gezien zijn het Hoofdkantoor, Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ), Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA) belangrijke (advies)partners.

In de regio vindt nauwe samenwerking plaats met de Provincie, Landbouw Natuurbeheer en Visserij en Zeeuwse Waterschappen en gemeenten Bij enkele projecten is tevens de vertegenwoordiging van het ministerie van VROM in de regio een belangrijke partner. Voor ICBS-activiteiten is er een nationaal vooroverleg waarin bovengenoemde actoren participeren. Het Biologisch Meetnet is er nog niet. Gedoeld wordt op een biologisch meetnet dat in het kader van ICBS zal worden opgezet voor de gehele Schelde van bron tot monding. Over de precieze doelstelling ervan wordt in ICBS-kader nog gediscussieerd. Een doel dat zich wel aftekent is het doorvertalen van veranderingen in de water- en bodemkwaliteit naar het voorkomen van belangrijke planten en dieren.

Zo wordt er voor het zoet water van de Schelde al gewerkt met de Belgische Biotische Index, gebaseerd op het voorkomen van met het oog waarneembare groepen/soorten ongewervelde dieren evertibraten), zoals bijvoorbeeld larven van insecten. Voor het Schelde-estuarium is vooralsnog geen bruikbare index voorhanden en wordt volstaan met diverse meetprogramma's waaronder het BIOlogisch MONitoringsprogramma van rijkswaterstaat.(BIOMON).

Bij het beheer van de Westerschelde wordt een afstemming tussen de functies veiligheid, toegankelijkheid en natuurlijkheid nagestreefd. Ten behoeve van deze functies vinden er regelmatig ingrepen plaats in het estuarium. De grootschalige ingrepen zoals baggeren, storten en zandwinning leiden tot veranderingen in de fysische en ecologische structuur en functioneren van het systeem. Om het watersysteem en de diensten die zij de mens levert te ontwikkelen en beheren, is kennis over de effecten van ingrepen en kennis van

de interacties tussen de fysica (getij en morfologie) en de ecologie nodig. Binnen het project ZEEKENNIS vindt dit beheersondersteunend onderzoek haar plaats. Het zogenoemde 'kinderkameronderzoek' voor de Westerschelde valt ook onder ZEEKENNIS. In de komende jaren zullen ook vragen vanuit het project Langetermijnvisie Schelde-estuarium worden opgepakt binnen ZEEKENNIS. Zonder inzichten in effecten van menselijke ingrepen in de Westerschelde op het morfologisch en ecologisch functioneren van dit watersysteem, kan in de toekomst geen verantwoord beheer worden gevoerd dat bijdraagt aan een duurzame ontwikkeling en gebruik. Inzicht in de betekenis van de Westerschelde als kinderkamer voor jonge vis en garnalen is hiervan een belangrijk onderdeel. Gedoeld wordt op het deelproject 'Kinderkamer Westerschelde'.

De in de actielijst genoemde gemeenschappelijke doelstellingen voor de middellange termijn, hebben geen directe relatie met de Langetermijnvisie Schelde-estuarium (LTVS). Het betreft met name doelstellingen voor de water- en waterbodemkwaliteit van de (Wester)Schelde. In een later stadium ligt het wel in de bedoeling de LTVS-aanpak en de resultaten onder te brengen in ICBS-verband.

Het vijfde Internationale Scheldesymposium vindt plaats op 20 en 21 december 2000 onder de 'vleugels' van de ICBS. Thema's zijn waterbeheer in het derde millennium, integraal rivierbeheer en levende rivieren. Doelgroepen zijn de jeugd, gebruikers van de Schelde en natuur- en milieuverenigingen.

De in de actiepunten genoemde 'toepassing REMSBOT' behoeft toelichting. Gedoeld wordt op een gebruiksvriendelijke manier toegang verlenen tot de data-gegevens die betrekking hebben op de 'natte' gegevens van de watersystemen die in beheer zijn bij rijkswaterstaat Zeeland. Iedere werknemer, zo is de bedoeling, kan via intranet snel zicht krijgen op de kwaliteit(sparameters) van een watersysteem.

Aandachtspunten

Het uitwerken van de acties uit het Schelde Actieprogramma kan een belangrijke stimulans worden voor een effectieve en efficiënte gebiedsgerichte aanpak van beheersproblemen op deelstroomgebiedniveau. Relaties met bovenstroomse deelstroomgebieden mogen hierbij niet uit het oog worden verloren, evenals het informeren en bewustmaken van de bevolking. De regie van de invulling van regionaal beleid komt steeds meer te liggen bij lagere overheden. Tevens zal de rijksoverheid in het internationale overleg een terughoudendere, minder directe rol moeten spelen met meer aandacht voor de problemen, prioriteiten en culturen van de andere Schelde oeverstaten. Een belangrijk knelpunt is dat in I.C.B.S. kader (nog) niet wordt gesproken over waterkwantiteitsvraagstukken en de zijrivieren/kanalen in het Schelde stroomgebied. Het verdient aanbeveling in de toekomst beheersmaatregelen voor de Westerschelde zoveel mogelijk op te nemen in het Schelde Actieprogramma. Overheden en de bevolking worden op die manier geïnformeerd over het beheer van de Westerschelde in relatie tot andere deelstroomgebieden bij de andere oeverstaten. Het onderhouden van goede contacten - coördinatie, afstemming en stroomlijning - tussen de betrokken actoren, in het bijzonder met de Vlaamse collega's, vraagt voortdurend aandacht.

Bekkenrapportage Westerschelde

In principe brengt rijkswaterstaat Zeeland éénmaal in de vijf jaar een bekkenrapportage uit voor elk watersysteem. Voor de Westerschelde is er tot op

heden nog geen rapportage in de serie verschenen omdat er vanuit verschillende projecten regelmatig over verschillende aspecten van de Westerschelde wordt gerapporteerd. In 2000/2001 zal met diverse partijen de informatiebehoefte over de Westerschelde in beeld worden gebracht met behulp van de methodiek van 'meetstrategie 2000+' en zullen meetprogramma's tegen het licht worden gehouden. Vervolgens zal een strategie worden uitgestippeld voor de toekomstige bekkenrapportages Westerschelde.

Wat willen we bereiken?

Een nadere definiëring van de basis informatiebehoefte over de Westerschelde in relatie tot het te voeren waterbeheer (veiligheid tegen overstromingen, een natuurlijk en gezond watersysteem en een vlotte en veilige scheepvaart). Een bekkenrapportage die is afgestemd op de basis informatiebehoefte en betere samenwerking van instanties in het Schelde estuarium en coördinatie/afstemming van onderzoeks- en metingenprogramma's.

Wat doen we in 2000-2001?

- Het opstellen van een rapport Basis Informatiebehoefte Waterbeheer Westerschelde.
- Het jaarlijks rapporteren over het broedsucces van de kustbroedvogels, één van de indicatoren voor de kwaliteit van het Westerschelde ecosysteem. Speciale aandacht hierbij voor de visdiefjes nabij Terneuzen.
- Bijdragen aan een themanummer van De Levende Natuur over de Schelde in kader van 5e Internationale Schelde symposium.

Schor van Waarde: natuurcompensatie Westerschelde

- Het leveren van redactionele bijdragen aan de Schelde Nieuwsbrief, een kwartaalblad van het Schelde Informatiecentrum dat valt onder verantwoordelijkheid van Bestuurlijk Overleg Westerschelde
- Beheersondersteunend onderzoek naar biologische processen (kinderkamerfunctie,...) en de relaties tussen morfologische processen en het functioneren van het ecosysteem (Project ZEEKENNIS)

Aandachtspunten

Een goede informatiehuishouding is essentieel voor een degelijk waterbeheer. Belangrijk aandachtspunt is de benodigde financiële middelen hiervoor beschikbaar te krijgen.

4.2.2.2 Natuurcompensatie Westerschelde

Nederland en Vlaanderen hebben in 1995 een verdrag gesloten inzake de verruiming van de vaarweg in de

Westerschelde. Ter compensatie van de verliezen aan natuurwaarden heeft Vlaanderen volgens het verdrag een bedrag van Mff 44 aan Nederland overgemaakt en Nederland heeft daar Mff 22 aan toegevoegd. Op advies van de Commissie Westerschelde zijn drie categorieën compensatiemaatregelen vastgelegd in de bestuursovereenkomst Natuurcompensatieprogramma Westerschelde (februari 1998). Dit zijn buitendijkse projecten, binnendijkse projecten en projecten in de sfeer van kreekherstel en als kwaliteitsimpuls van het Natuurbeleidsplan. Rijkswaterstaat Zeeland is verantwoordelijk voor de realisatie van de buitendijkse projecten. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering en inrichting van de binnendijkse projecten, inclusief het kreekherstel, ligt bij de Provincie Zeeland.

Wat willen we bereiken?

Compenseren van het verlies aan natuurwaarden met natuurontwikkelingsprojecten die de specifieke buitendijkse natuurwaarden duurzaam versterken.

Wat doen we in 2000-2001?

- Het opstellen van achtereenvolgens afwegingsdocumenten, ontwerpdocumenten en besteksvoorbereidingen voor de verschillende projecten (Bescherming Zuidgors, Broedgebied Hansweert, Veerhaven Kruiningen, Veerhaven Perkpolder, Bescherming Waarde).
- Het (mede) verzorgen van de jaarlijkse voortgangsrapportages voor de Tweede Kamer, de Vlaamse Overheid, de Europese Unie en regionale betrokkenen.

- Het opstellen van een strategie en communicatieplan om dit bestuurlijk ingewikkelde project in goede banen te houden.

Toelichting

De planstudie voor de projecten Bescherming Zuidgors, Broedgebied Terneuzen en Broedgebied Hansweert is praktisch afgerond. De projecten Veerhavens Kruiningen en Perkpolder en Bescherming Waarde (aanvullend project) zitten nu volop in de planstudie. De genoemde veerhavens zijn onder voorbehoud opgenomen in afwachting van de uitkomst van nadere studies naar andere gebruiksmogelijkheden van deze locaties. Verwacht wordt dat na bestuurlijk akkoord, de besteksvoorbereidingen in de loop van 2000 en 2001 voornamelijk zullen plaatsvinden. Dat betekent dat de eerste projecten in 2002 gerealiseerd zullen zijn.

In de bestuursovereenkomst natuurcompensatie Westerschelde is vastgelegd dat elk jaar een rapportage zal worden verricht die door de Staatssecretaris aan de Tweede Kamer en aan de Vlaamse overheid zal worden aangeboden. Daarnaast wordt deze rapportage naar allerlei betrokkenen in de regio toegezonden. Het natuurcompensatieprogramma Westerschelde is een project dat zowel van de bestuurders als de media veel aandacht krijgt. De berichtgeving over de voortgang van de projecten is recentelijk zeer kritisch te noemen. Rijkswaterstaat Zeeland werkt daarom hard aan verbetering van de uitstraling van het project.

Baggerwerkzaamheden op de Westerschelde

Aandachtspunten

Rijkswaterstaat Zeeland werkt hard aan een voorspoedige voortgang van de verschillende projecten. Daarnaast zal meer aandacht moeten worden geschonken aan een heldere communicatie met betrokkenen en omgeving.

4.2.2.3 Langetermijnvisie Schelde-estuarium

Het initiatief voor het opstellen van een Langetermijnvisie voor het gehele Schelde-estuarium (LTVS) is in 1998 door de Minister van Verkeer en Waterstaat genomen en is verwoord in NW4. In december 1999 verscheen een Situatieschets Korte termijn met betrekking tot het Schelde-estuarium waarin de toestand van het Schelde-estuarium wordt beschreven. Genoemde situatieschets vormt de basis voor het ontwerpen van een streefbeeld voor de lange termijn, wat eind 2000 moet leiden tot een gezamenlijk document: de visie.

Wat willen we bereiken?

Het gezamenlijk met Vlaanderen opstellen van een Langetermijnvisie Schelde-estuarium met als doel te komen tot een grondslag voor de invulling van het beleid en beheer van het Schelde-estuarium. De visie heeft als vertrekpunt "het ontwikkelen van een gezond en multifunctioneel estuarien watersysteem dat op duurzame wijze gebruik wordt voor menselijke behoeften". In de visie zijn de volgende drie geprioriteerde functies van de Schelde geïntegreerd:

- **Natuurlijkheid:** een productief estuarien watersysteem met bijbehorende biodiversiteit
- **Veiligheid:** goed waterbeheer binnen veilige waterkeringen
- **Toegankelijkheid:** een voldoende ruime vaarweg voor veilige en vlotte scheepvaart

Met het oog op de zich steeds wijzigende sociale, economische en culturele omstandigheden zullen ingrepen met irreversibele effecten op het estuarium zoveel mogelijk worden voorkomen.

Wat doen we in 2000-2001?

- Begeleiding van het project(bureau)
- Het verrichten van onderzoek naar de natuurlijkheid, veiligheid en toegankelijkheid
- Het verrichten van morfologisch onderzoek
- Opstellen van een conceptstreefbeeld, 'ontwikkelingsschetsen 2010' en 'streefbeeld 2030'.
- Toetsen van streefbeeld aan inzichten en wensen vanuit de regio; daarna voorleggen Technische Schelde Commissie (TSC)

Toelichting

De projectorganisatie is een Vlaams-Nederlandse aanlegenschap. Drie werkgroepen met deelnemers uit beide landen doen het eigenlijke werk. Voor de afstemming tussen de werkgroepen zorgt het projectteam, dat bestaat uit een Vlaamse en een Nederlandse projectleider, de voorzitters van de werkgroepen en een vertegenwoordiger van de provincie Zeeland. Het hoogste orgaan binnen de projectorganisatie is de stuurgroep. Hierin zijn niet alleen beide opdrachtgevers vertegenwoordigd, maar ook de provincie Zeeland, een aantal ministeries, de Vlaamse Administratie voor Milieu, Natuurbehoud en Leefmilieu (ANIMAL) alsmede het Vlaamse Integraal Wateroverleg Comité (VIWC). Elke werkgroep houdt zich bezig met een eigen hoofdfunctie van het estuarium: Natuurlijkheid, Toegankelijkheid en Veiligheid. Uit de werkgroepen is ook nog een groep geformeerd die werkt aan het onderzoek over de morfologie en de waterbeweging.

De groep *Natuurlijkheid* heeft als taak om het natuurlijk systeem van het estuarium - van zout via brak naar zoet - op kwantificeerbare manier in beeld te brengen zodat er plannen voor de toekomst mee gemaakt kunnen worden. Hierbij moet zo goed mogelijk het verband gelegd worden met de huidige en toekomstige morfologische ontwikkelingen.

De groep *Toegankelijkheid* heeft opdracht gegeven aan een adviesbureau om een analyse uit te voeren naar het nut en de noodzaak van verdere verruiming van de vaargeulen in het Schelde-estuarium. De studie concentreert zich op de waarde die verdergaande verdieping kan hebben voor de ontwikkeling van de haven van Antwerpen. Behalve Zeebrugge zijn ook andere Schelde-havens bij het onderzoek betrokken. Tevens wordt onderzoek gedaan naar de gevolgen van ontwikkelingen in de scheepvaart voor het nautisch beheer van de vaarroutes alsmede mogelijke knelpunten voor de veiligheid gezien het transport van brandbare en explosieve stoffen door de Schelde.

De groep *Veiligheid* bestudeert hoe het beleid met betrekking tot de veiligheid tegen overstromen in elkaar zit in zowel Nederland als Vlaanderen. Welke maatregelen zouden genomen kunnen worden om de veiligheid te vergroten indien dat nodig zou zijn.

Een belangrijke onderzoekstaak is weggelegd voor de morfologiegroep. Vanuit de morfologie kan worden aangegeven waar de grenzen van het systeem te verwachten zijn. Met andere woorden:

"Wanneer leidt een ingreep tot een blijvende verandering van de morfologie van het estuarium of met welke ingreep wordt een ongewenste trend ingezet?". Deze groep probeert het samenspel tussen water en zand zo goed mogelijk te begrijpen om op grond daarvan te kunnen voorspellen wat de consequenties zullen zijn van mogelijke ingrepen, waaronder een mogelijke verdere verdieping. Het morfologisch onderzoek richt zich op vragen vanuit de functies Veiligheid, Toegankelijkheid en Veiligheid (zie figuur 1).

Figuur 1: relatie cluster morfologie tot natuurlijkheid, veiligheid en toegankelijkheid

De morfologie van de Schelde past zich vermoedelijk binnen een periode van 10 à 15 jaar aan de net uitgevoerde verruiming van de vaargeul. Het morfologisch onderzoek is er dan ook mede op gericht om na te gaan hoe dit aanpassingstempo samenhangt met omvang en/of snelheid van eventuele volgende verdiepingstappen.

In het eerste halfjaar van 2000 hebben de werkgroepen voor de drie deelvisies 'korte termijn schetsen' uitgewerkt. Deze zijn geïntegreerd tot een Situatieschets Korte Termijn Schelde-estuarium. Hierbij is niet alleen de bestaande situatie in kaart gebracht,

maar zijn ook de veranderingen op de korte termijn als gevolg van reeds voorgenomen maatregelen. Vanuit deze beschrijvingen zal eerst een beeld opgebouwd worden van het Schelde-estuarium in 2030: het conceptstreefbeeld. Om dit beeld op zijn haalbaarheid te toetsen moet vervolgens een stap terug gezet worden in de tijd. Voor de middellange termijn tot aan 2010 wordt nagegaan wat de ontwikkelingen zijn en welke maatregelen dan nodig zijn om het gewenste beeld in 2030 te bereiken. Dit zijn de ontwikkelingsschetsen 2010. Op basis hiervan zal het streefbeeld weer bijgesteld worden tot het definitieve Streefbeeld 2030. Voordat de langetermijnvisie (LTV) in januari 2001 wordt aangeboden aan de TSC, wordt de visie getoetst aan de inzichten en wensen vanuit de regio. Dat gebeurt via het Bestuurlijk Overleg Westerschelde (BOWS) en de eerdergenoemde VIWC, waarin regionale overheden zijn vertegenwoordigd. Daarnaast zijn belangenorganisaties en belanghebbenden betrokken bij de invulling van de studies. Medio 2001 zal de Vlaamse en Nederlandse politiek beslissen over de LTV.

Aandachtspunten

De Antwerpse haven is de laatste tijd zeer actief gaan lobbyen om snel een verdere verdieping te doen realiseren, en wel nog omvangrijker (tot 15,75m = 14m tij-ongebonden) dan die waarvoor in het verdrag van 1995 voorzien was. De premiers van België en Vlaanderen hebben vorig najaar via een gezamenlijk memorandum deze wens onderschreven.

Het is dan ook van wezenlijk belang dat via een transparant proces een duurzaam evenwicht gevonden wordt tussen de wensen van toegankelijkheid, natuurlijkheid en veiligheid.

Vlaanderen en Nederland zijn het daarover eens. In 1998 hebben de Ministers-President van Vlaanderen en Nederland via een briefwisseling het licht op groen gezet voor het opstellen van een gezamenlijke langetermijn-beleidsvisie (LTV) voor het Schelde-estuarium,

bekrachtigd met het memorandum van januari 2000. Nederland heeft daarbij nadrukkelijk vastgelegd dat verdere verdieping van de de Westerschelde pas bespreekbaar is nadat de LTV voor het Schelde-estuarium is ontwikkeld.

4.2.3 Oosterschelde

Voor de uitwerking van het watersysteem 'Oosterschelde' wordt een onderscheid gemaakt tussen "Implementatie waterbeheer Oosterschelde" en "bekkenrapportage Oosterschelde".

Implementatie Waterbeheer Oosterschelde

Wat willen we bereiken?

We willen een schone Oosterschelde die we duurzaam kunnen gebruiken. Dit houdt in dat we, gegeven de mogelijkheden die het watersysteem biedt, zoeken naar oplossingen of maatregelen die dit doel dichterbij brengen. Deze maatregelen variëren van het zoeken naar oplossingen voor acute problemen tot het doen van verkenningen naar kansen voor de verre toekomst. Rijkswaterstaat werkt ook aan het fundament van de Oosterschelde, het onderwaterlandschap, ofwel het mozaïek aan geul, plaat, slik en schor. We willen de erosie van deze ondiepe gebieden verminderen, om op die manier de karakteristieke getijdelandenschappen met hun specifieke biodiversiteit, zo duurzaam mogelijk te garanderen. En dit alles zonder dat de natuurlijkheid van de Oosterschelde hier teveel door zal worden ingeperkt.

Wat doen we in 2000-2001?

- advies aan directieteam RWS-Zeeland/Hoodkantoor inzake aanpak 'munitiestort Zierikzee'
- advies aan directieteam RWS Zeeland over schorproblematiek en zandhonger-problematiek
- uitvoeren Groenfondsovereenkomst Zuidkust Schouwen en aanvullende verkenning naar haalbaarheid/wenselijkheid van het bergen overtollige grond in de Oosterschelde

Toelichting

Rijkswaterstaat werkt aan schoon water en een schone bodem. In dat licht is de problematiek rondom de voormalige munitiestort bij Zierikzee zeer actueel. In februari en maart 1999 zijn op verschillende locaties langs de oever van de Oosterschelde ontstekers aangespoeld. Naar aanleiding hiervan heeft Gedeputeerde Staten van Zeeland in maart aan de ministeries van Defensie en Verkeer en Waterstaat gevraagd om ten aanzien van de munitiestort bij Zierikzee mogelijke risico's voor milieu en volksgezondheid in kaart te brengen. Deze vragen worden uitgewerkt onder verantwoordelijkheid van een interdepartementale begeleidingsgroep. Hierin zal onder andere de milieubezwaarlijkheid van de munitie worden vastgesteld. Door de aanleg van de Oosterscheldedekering is in de geulen van de Oosterschelde een enorm zandtekort ontstaan, ook wel aangeduid als de zandhonger. Uit een onderzoek van het RIKZ blijkt dat deze zandhonger geen vast gegeven is maar dat deze kan veranderen als gevolg van veranderingen in het getij of door een versnelde zeespiegelrijzing. In 2000 zal dit onderzoek worden afgerond. Directie Zeeland is bezig met een beheersvisie voor de slikken en schorren in de Oosterschelde. Een van de beheersmaatregelen die serieus wordt overwogen is het beschermen van een aantal schorren. Bij voldoen de draagvlak van dit plan, kan in 2000 gestart worden met de vergunningsprocedures en besteksvoorbereiding, zodat bijvoorbeeld in 2001 tot aanleg kan worden overgegaan.

Met de natuurontwikkeling Zuidkust van Schouwen beoogt de overheid (Provincie Zeeland, LNV, VROM, Rijkswaterstaat) de binnendijkse natuurwaarden van de randen van de Oosterschelde te versterken. In opdracht van de Landinrichtingscommissie Schouwen-Oost wordt gewerkt om het streefbeeld, een brakwater moerasgebieden van ca. 750 ha. met een goede waterkwaliteit, te realiseren. Directie Zeeland levert een financiële bijdrage middels een Groenfonds-con-

structie, op basis van een tweetal overeenkomsten die in 1998 zijn getekend. De uitvoering van de inrichtingswerken is eind 1998 gestart en is gepland tot 2002.

Bij de uitvoering van de activiteiten zijn een groot aantal diensten betrokken zoals het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ), Meetdienst Zeeland, Overlegorgaan Nationaal Park in oprichting, Rijksinstituut voor Visserijonderzoek (RIVO) en NIOO-CEMO.

Aandachtspunten

Een van knelpunten in de uitvoering is het enorme overschot aan grond. Rijkswaterstaat onderzoekt of deze niet verontreinigde grond kan worden toegepast voor natuurbouw in de Oosterschelde in het kader van "werk met werk" maken.

Bekkenrapportage Oosterschelde

Wat willen we bereiken?

Een adequaat waterbeheer is alleen mogelijk als bekend is hoe het gebied zich ontwikkelt en wat het effect is van getroffen beheersmaatregelen. Dit betekent op de eerste plaats dat waarnemingen moeten worden verricht, zo nodig in aanvulling op het landelijk monitoringsprogramma. Daarnaast is een integrale analyse van de data van belang. In de Oosterschelde doen we dit door eens per 5 jaar door het RIKZ een rapportage te laten samenstellen, de zogenaamde 'bekkenrapportage'. Deze heeft het karakter van een beheersevaluatie van het rijksbeleid, het regionale beleid en uitgevoerde beheers- en inrichtingsmaatregelen.

Wat doen we in 2000-2001?

- opzet bekkenrapportage 2002/2003
- regionale monitoring [plaagalgen, plaatrandpeilingen, debietmetingen]
- visstand Oosterschelde
- ecotopenkaart 2000

Toelichting

Aan het RIKZ is gevraagd om in 2000 een plan van aanpak op te stellen om in 2002/2003 een nuttig en leesbaar bekkenrapport te kunnen opstellen. Om in voldoende mate de belangrijkste trends in de Oosterschelde te duiden worden aanvullende waarnemingen verricht. Zo krijgen de visstand van de Oosterschelde en de wieren in de Kom van de Oosterschelde in 2000 en 2001 speciale aandacht.

Onderdeel van de bekkenrapportage vormt de "early warning" monitoring van plaagalgen. Het optreden van bepaalde bloeien van plaagalgen kan namelijk een gevaar betekenen voor het water en in sommige gevallen ook voor de volksgezondheid. Inzicht in het optreden en de risico's van plaagalgenbloeien en de relatie met de waterkwaliteit zijn essentieel om te kunnen beoordelen of bloeien in de toekomst kunnen worden voorkómen en/of beheersmaatregelen kunnen worden getroffen. Het RIKZ meet hiertoe algenconcentraties en alarmeert bij optreden van plaagalgen.

Uit waarnemingen blijkt dat als gevolg van de zandhonger slikken en platen verlagen en schorren versneld eroderen. Dit betekent dat, bij ongewijzigd beleid, de Oosterschelde er anders uit gaat zien: meer water, minder schor en een kleiner gebied dat bij laagwater zal droogvallen. De draagkracht voor de natuur

Plastrandpeiling

en het gebruik dat afhankelijk is van deze droogvallende gebieden zal daardoor verder afnemen. In 2000 en 2001 zal Rijkswaterstaat een ecotopenkaart samenstellen van de Oosterschelde. Zo wordt duidelijk hoeveel areaal slibrijk intergetijdegebied, zeegrasveld en droogvallend mosselperceel in de Oosterschelde aanwezig is. Met een dergelijke kaart kan een betere indruk worden verkregen op welke manier een gebied kan worden gebruikt of bewoond. Daarnaast is het mogelijk om een vergelijking te maken met soortgelijke opnames uit het begin en het eind van de jaren tachtig.

Aandachtspunten

Het landelijk monitoringsprogramma staat steeds meer onder druk. Het besteedbare budget blijft gelijk terwijl de kosten stijgen. Dit betekent dat regelmatig onderdelen van het plan afvallen, vaak zonder afstemming met de desbetreffende regionale Directies. Tegelijkertijd zien we dat de (budgettaire) mogelijkheden van regionale directies afneemt om in dergelijke 'afslankingen' over te nemen in het kader van de regionale monitoring. Het is wenselijk dat de regionale directies een goede strategie opzetten welke monitoring noodzakelijk is en wat een verantwoorde verdeling is tussen de landelijke en regionale monitoring

Zeeuws-Vlaamse kust

4.2.4 Kust en Zee

In 1999 is de voorstudie Kust op Koers afgerond. In dit document geven de vier ministeries- V&W, LNV, VROM en EZ - de hoofdpogaven aan voor de kust op de lange termijn en een afwegingskader voor de functies van de Noordzee. Op basis hiervan werken de kustprovincies een eigen visie op kust en kustontwikkeling uit. Kust op Koers vormt ook de basis voor de hoofdstukken over kust en zee in de Vijfde Nota ruimtelijke ordening.

Wat willen we bereiken?

De veiligheid tegen overstroming van de kust en het achterliggende land wordt gewaarborgd. De kust wordt dynamisch beheerd, waarbij natuurlijke processen zoveel mogelijk ruimte hebben en een veerkrachtige kust is ontwikkeld.

Wat doen we in 2000-2001?

- Het leveren van een bijdrage aan de in 2000 te verschijnen 3e Kustnota vanuit het perspectief en

de belangen van de Zeeuwse Kust.

- Het ontwikkelen van een interne visie op de kust. Deze interne visie kent veiligheid, veerkracht en integraal kustzonebeleid als fundamenteën.
- Het ontwikkelen van een integrale visie op de kust in dialoog met de regio en onder regie van de provincie Zeeland, en het begeleiden van de provincie in het proces van visie-ontwikkeling.
- Het reguleren van de bebouwing in de kustzone door het vaststellen van bebouwingscontouren onder regie van de provincie Zeeland, samen met waterschappen en kustgemeenten ten behoeve van streek- en bestemmingsplannen.

Toelichting

Het besef dat de kust naast de primaire taak als buffer voor veiligheid ook diverse andere functies dient, kreeg reeds gestalte in de 2e Kustnota (1995). Om verschillende functies van de kust in onderlinge samenhang goed tot hun recht te laten komen, werd geïntegreerd kustbeheer voorgesteld via gebiedsgerichte aanpak. Dit is de voorbode geweest van een geheel nieuwe kijk op kustbeleid, waarbij het streven naar integraal kustzonebeleid en duurzame veiligheid voorop staan. Deze beleidslijn is omschreven in de 3e Kustnota, die in 2000 zal verschijnen. Zeespiegelstijging en intensivering van gebruiksfuncties door bevolkingsgroei en welvaartstoename zorgen voor een toenemende druk op de kust. Daardoor ontstaat een conflict tussen enerzijds benodigde ruimte voor duurzame veiligheid, en anderzijds benodigde ruimte voor het toenemend medegebruik van de kust.

De Directie Zeeland heeft de uitdagingen uit de 3e Kustnota in een vroegtijdig stadium opgepakt. In een eerste fase worden ideeën, kansen en mogelijkheden voor de kust afgetast in een interne kustvisie. Enkele relevante thema's zijn 'robuuste duinen' en 'meervoudig ruimtegebruik'. In een tweede fase wordt in dialoog met de regio een integrale kustvisie opgesteld. De provincie Zeeland neemt hierin het voortouw, en

de Directie Zeeland zal het proces van visie-ontwikkeling pro-actief ondersteunen. De 2e fase wordt gekenmerkt door inbreng van actoren vanuit diverse belangen van de kust, zoals waterschappen, natuurorganisaties, recreatie-organisaties, landschapsbeheerders en kustgemeenten.

Deze visie moet het uitgangspunt worden voor het integraal kustzonebeleid in de provincie Zeeland voor de komende jaren, waarin een uitgekiende afstemming van de benodigde ruimte voor veerkracht met andere functies en belangen aan de kust zal worden uitgewerkt

Aandachtspunten

Een cruciaal aspect in dit geheel is de ommezwaai in kustbeleid, en de verantwoording naar buiten toe. Het creëren van ruimte voor veerkracht en andere gebruiksfuncties kan bijvoorbeeld ten koste gaan van andere functies en bestemmingen, zoals landbouw of bebouwing. Het formuleren van integraal kustzonebeleid is eigenlijk niets anders dan ruimtelijke ordening. Rijkswaterstaat Zeeland heeft het initiatief genomen om samen met de andere rijksvertegenwoordigers structureel hierover van gedachten te wisselen.

Niet onbelangrijk is voorts het aspect van de regie van het invulling van regionaal beleid, die steeds meer bij lagere overheden komt te liggen. Dit heeft directe consequenties voor de rol en positie van RWS bij de invulling van het beleid in de regio, en vergt specifieke vaardigheden van RWS-medewerkers (cultuurverandering).

4.3 De belangrijke thema's voor Rijkswaterstaat Zeeland

Op grond van NW4- en het daarop voor de directie Zeeland gebaseerde uitvoeringsprogramma NW4 - wordt in deze paragraaf de aandacht gericht op de volgende thema's:

- Emissiebeleid
- Participatie in de "Integrale Visie Deltawateren"
- Waterbodems
- Scheepvaart
- Veiligheid

Het thema 'scheepvaart' is in tegenstelling tot de opgenomen thema's in NW4, hier apart aan toegevoegd. Dit vanwege het belang van dit thema voor rijkswaterstaat Zeeland en de wens om scheepvaart mee te nemen in het totale 'natte gebeuren' van rijkswaterstaat Zeeland.

4.3.1 Emissiebeleid

Als uitwerking van de emissieparagraaf in NW4, verscheen in mei 1999 bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat deel A van de nota "Emissiekader NW4 - De uitvoeringsstrategie van Rijkswaterstaat voor het emissiebeleid van de Vierde Nota Waterhuishouding". In maart 2000 is deze strategische nota gevolgd door deel B: het werkplan. De nota heeft zowel betrekking op de vergunningverlening, de handhaving als de verontreinigingsheffing in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo). Daarnaast is de aanpak van diffuse bronnen een speerpunt van NW4. Met name het werkplan speelt een belangrijke rol bij de vraag wat we (gaan) doen in de komende periode.

Wat willen we bereiken?

Op de langere termijn willen we bereiken dat het water zo schoon is dat het aan de afgesproken doelstellingen voldoet. Inmiddels is duidelijk dat we deze

situatie niet kunnen bereiken met de beleidsinstrumenten, de werkwijze en de organisatie die we de laatste 30 jaar hebben ingezet. De projecten zoals opgenomen in het werkplan van de nota "Emissiekader NW4", beogen daar verbetering in aan te brengen. Rijkswaterstaat wil op adequate wijze een bijdrage leveren aan deze projecten. Dit betekent voor Zeeland onder andere helder de problematiek in beeld krijgen en daarna kiezen voor (regionale) oplossingen en het stellen van de juiste prioriteiten.

Daarnaast wil rijkswaterstaat directie Zeeland eind 2000 de reorganisatie van de vergunningverlening en handhaving gerealiseerd hebben waardoor deze minder versnipperd is verdeeld over alle hoofdafdelingen en de organisatie beter is toegesneden op de veranderende rol en taak. In het verlengde hiervan willen we dat de werkprocessen die samenhangen met de vergunningverlening, handhaving en heffingcontrole, voldoen aan de eisen die gesteld worden aan een goed kwaliteitszorgsysteem.

Wat doen we in 2000-2001?

- Uitvoeren van respectievelijk een regionale omgevings-, risico- en nalevingsanalyse
- Een vertaling van deze analyse naar prioriteiten in het werk met het oog op de te bereiken doelstellingen
- Opstellen van een regionaal plan van aanpak met betrekking tot het emissiebeleid: regionale uitvoeringsstrategieën en emissiereductieplannen
- Een bijdrage leveren aan het landelijk project voor het opstellen van een handreiking voor het

kunnen verrichten van gebiedsonderzoek en het prioriteren van milieudoelen.

- Een bijdrage leveren aan het landelijk project voor het opstellen van regionale en landelijke prioriteiten: wie moet wat?
- Een bijdrage leveren aan het landelijk project dat is gericht op het ontwikkelen van niet juridische instrumenten en modernisering van bestaande instrumenten zoals vergunningverlening, handhaving en heffing: aanpassen van de 'instrumentenkoffer' van de vergunningverlener en handhaver
- Een bijdrage leveren, voor wat betreft het aspect diffuse bronnen, bij de invoering van milieuzorg binnen de directie
- Het vastleggen van kwaliteitszorg en -borging in de werkprocessen met betrekking tot de vergunningverlening, handhaving en heffing
- Meewerken aan en uitvoeren van het regionaal actieplan diffuse bronnen; zo ook actualiseren en uitvoeren actieplan diffuse bronnen van rws-Zeeland
- Inhoud geven aan de bestuursovereenkomst die is afgesloten met de provincie en andere handhavingpartners in de regio met betrekking tot de handhaving van de milieuwetgeving
- De verlening van de vergunning op hoofdzaken en de interne samenwerking tussen vergunningverlener en handhaver verder gestalte geven
- Het aantal routinematige controles van de lozingen verminderen ten gunste van meer 'diepgaande' controles waarbij de aandacht wordt gericht op

de borging van de naleving van de vergunning

- In 2000 circa een half jaar 'proefdraaien' met een voorlopige nieuwe opzet van de vergunningverlening en handhaving; daarna, begin 2001, een definitieve keuze maken
- Meewerken in het 'Regioteam zuiver Zeeuws water' voor de aanpak van diffuse bronnen

Toelichting

Op 11 en 12 maart 1999 heeft de zgn. managementconferentie "Veranderingen de baas" in Leusden plaatsgevonden die in het teken stond van de uitvoeringsstrategie van het emissiebeleid door Rijkswaterstaat. Deze bijeenkomst heeft onder andere geleid tot het doen van voorstellen voor de uitvoering van een aantal regionale en landelijke projecten. Directie Zeeland werkt mee aan drie landelijke en drie regionale projecten. De regionale projecten zoals opgenomen onder de eerste drie 'bolletjes' vormen tezamen het emissiebeheersplan. In dit plan zijn ook de concrete doelstellingen verwoord. Alle directies hebben ook aangegeven dat zij hun werk willen organiseren op basis van regionale omgevings, risico- en nalevingsanalyses: duidelijker prioriteiten stellen en op basis daarvan planmatiger werken. Een groot deel van de genoemde projecten die in het bovenstaande genoemd worden onder 'wat gaan we doen in 2000-2001', hebben daarop betrekking. Bij het inzoomen op deze projecten wordt duidelijk dat het accent ligt op aanpak van diffuse lozingen, in het bijzonder de bouwmaterialen, scheepvaart, landbouw en atmosferische depositie. De Landelijke Coördinatiecommissie Milieuwetgeving (LCCM) heeft recent de handhaving van het Bouwstoffenbesluit als een prioriteit voor 2001 aangemerkt.

Daarnaast wordt duidelijk dat bij de vergunningverlening en handhaving een aanpak wordt voorgestaan die rekening houdt met een grote eigen verantwoordelijkheid van de bedrijven. Dat laatste geldt dan voor bedrijven die beschikken over een goedgekeurd bedrijfsintern milieuzorgsysteem. Dit betekent niet

alleen een andere wijze van vergunningverlening, maar ook een andere wijze van controleren: minder routinecontroles ten gunste van een verschuiving naar controle op de borging van de naleving van milieuregels zonder overigens het daadwerkelijk toezicht erop uit het oog te verliezen. Bij de veranderende rol horen ook andere (beleids)instrumenten: aanpassing 'instrumentenkoffer'. Gebruik maken van andere instrumenten vergt overigens ook andere vaardigheden. Zoals rijkswaterstaat milieuzorg verwacht van onze vergunninghouders, zo zullen wij ook zelf onze werkprocessen moeten beschrijven en vastleggen in kwaliteitssystemen en implementeren in de organisatie. Een vermindering van diffuse verontreiniging als gevolg van rws-activiteiten, wordt bewerkstelligd door hier expliciet aandacht aan te besteden bij de implementatie van de interne milieuzorg. De in 2000 in gang gezette nieuwe opzet van de vergunningverlening, handhaving en heffingcontrole, past in het verbeteren van genoemde werkprocessen.

Naar aanleiding van problemen die zich een aantal jaren geleden hebben voorgedaan bij de handhaving van de milieuvergunning van het afvalverwerkingsbedrijf TCR, is de wens voor een betere samenwerking tussen de handhavingspartners duidelijk naar voren gekomen. Dit heeft uiteindelijk geleid tot het regionaal afsluiten van bestuursovereenkomsten tussen de handhavingspartners. Ook in Zeeland heeft rijkswaterstaat een dergelijke bestuursovereenkomst afgesloten hetgeen o.a. inhoudt dat de samenwerking met de provincie wordt geïntensiveerd en ook verslag moet worden gedaan over de handhavingsactiviteiten.

In het 'Regioteam zuiver Zeeuws water' wordt door de gezamenlijke Zeeuwse overheden en de Zeeuwse Milieufederatie, de aanpak van diffuse bronnen vorm gegeven. Het regioteam hanteert in haar plan voor 2000 t/m 2002 een 3-sporenbeleid: 1) onderzoek/acties voortkomend uit een probleemstoffen- en bronnenonderzoek van de Zeeuwse oppervlaktewateren 2) onderzoek/acties voortkomend uit de voorbeeldfunctie van de overheden en 3) acties in het kader van voorlichting en communicatie.

Aandachtspunten

Punt van aandacht is de inhoudelijke afstemming en samenwerking tussen de vergunningverlener en handhaver bij het inhoud geven van het emissiebeleid; in het bijzonder de tijdige uitvoering van de projecten. Blijvende aandacht wordt van de medewerkers gevraagd waar het de aanpak van diffuse bronnen betreft. Zo ook vraagt het inhoud (kunnen) geven aan de veranderende rol en taak extra aandacht. Dat geldt ook waar het de samenwerking betreft met de provincie en de overige partners in de regio in het kader van de recent afgesloten bestuursovereenkomst.

4.3.2 Participatie in de "Integrale Visie Deltawateren"

In december 1999 maakte de Provincie Zeeland in haar IOB-notitie "Thema's voor de toekomst, Agenda voor omgevingsbeleid" haar voornemens bekend om samen met Rijkswaterstaat, betrokken organisaties, particuliere partijen en andere overheden een delta-brede visie voor de deltawateren op te stellen. Zowel bij de provincie als bij Rijkswaterstaat was het besef

gegroeid dat de kansen en bedreigingen voor de del-tawateren integraal deltabreed aangepakt moet worden. Inmiddels is de voorbereidende fase, waarin de agenda voor het ontwikkelen van de visie opgesteld wordt, in volle gang. Begin 2002, zo is de bedoeling, wordt de concept-visie afgerond om vervolgens volgens de gebruikelijke provinciale procedure vastgesteld te worden.

Wat willen we bereiken?

Er wordt gestreefd naar zo compleet mogelijke estuariene systemen, die 'een stootje kunnen hebben. In dergelijke systemen zijn zoveel als mogelijk de estuariene kenmerken als veerkracht, geleidelijke zoet-

zoutovergangen en natuurlijk peilbeheer, hersteld. Dat lukt niet alleen met waterbeleid voor de rijkswateren. Samen met de provincie en andere actoren in de regio willen we een samenhangende 'Integrale Visie Delta-wateren' ontwikkelen, waarin de eisen vanuit het water- en vaarwegbeheer evenwichtig zijn ingebed in die van de daarbij behorende ruimteclaims. Een Delta die ook op langere termijn veilig is en voorts economisch en ecologisch vitaal en stabiel.

Wat doen we in 2000-2001?

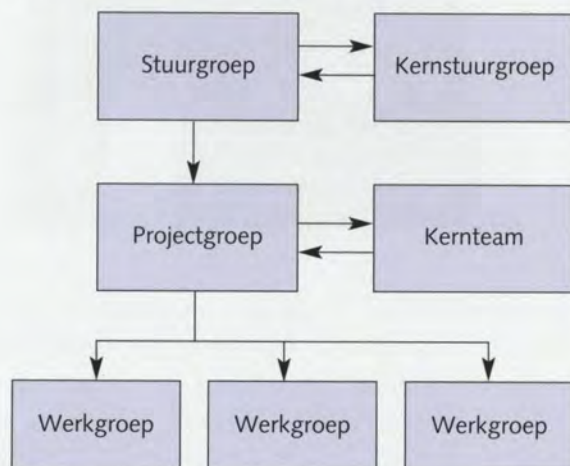
- Rijkswaterstaat organiseert intern een aantal workshops en bijeenkomsten voor de vaststelling van een gedragen inbreng in het traject voor de

ontwikkeling van de Integrale Visie Deltawateren

- Rijkswaterstaat levert zowel inhoudelijke kennis als procesondersteuning aan het provinciale traject.
- Rijkswaterstaat coördineert het onderzoeksspoor bij de wetenschappelijke diensten RIKZ, DWW, RIZA en AVV, ten behoeve van de vaststelling van de inhoudelijk inbreng van rijkswaterstaat in het traject.
- Rijkswaterstaat wil een actieve rol spelen in de visievormende fase van het traject en zal zitting nemen in de stuur- en projectgroep. Voorts in de werkgroepen met betrekking tot onze beheerstaken.

Toelichting

De Provincie Zeeland is voornemens met rijkswaterstaat en andere partners in de regio een "Integrale Visie Deltawateren" te ontwikkelen. De beoogde projectstructuur ziet er als volgt uit (zie figuur 2).

Figuur 2: Beoogde projectstructuur "Integrale Visie Deltawateren"

Dit initiatief kan gezien worden als enerzijds een uitwerking van het integraal omgevingsbeleid en anderzijds het inhoud geven aan de regionale doorvertaling van NW4. Het doel van dit project is het ontwikkelen van een door de regio gedragen visie op de Deltawateren met een horizon tot ca. 2030 waardoor er een Delta kan ontstaan die ook op lange termijn veilig, economisch vitaal en ecologisch stabiel en vitaal is. Het ligt in de bedoeling dat in de stuur- en projectgroep, naast een vertegenwoordiging van de belangengroepen, respectievelijk bestuurders en ambtelijke vertegenwoordigers zitting nemen. De kernstuurgroep en het kernteam hebben als taak de dagelijkse gang van zaken te coördineren en voorbereidingen te treffen voor de bijeenkomsten van respectievelijk de stuur- en projectgroep. In de werkgroepen worden thematische onderwerpen uitgewerkt.

Binnen Rijkswaterstaat heet dit project Blauwe Delta en omvat drie sporen: het onderzoeksspoor voor het genereren van de benodigde inhoudelijke kennis, het interne voorbereidingsspoor, en inbreng in het provinciale visietraject.

• "het onderzoeksspoor"

Ter voorbereiding van onze inbreng in het traject heeft Rijkswaterstaat directie Zeeland enkele globale verkenningen voor de delta gestart over de volgende thema's uit NW4: veerkrachtige veiligheid, mogelijkheden voor een natuurlijker peilbeheer en herstel van gradiënten: zoet-zout en water-land. Dit laatste betreft een uitbreiding van het zoet-zout onderzoek in de Oosterschelde voor het hele Zeeuwse Deltagebied. Tevens wordt een handzaam overzicht gemaakt van het bestaande onderzoek in de delta met betrekking

tot deze onderwerpen. De eerste resultaten worden begin 2000 verwacht. De meeste resultaten zullen eind 2000 in concept gereed zijn. In 2001 volgt de afwerking en worden eventuele ad hoc vragen uit het visietraject beantwoord.

- *"het interne voorbereidende spoor"*

De coördinatie van het project Blauwe Delta ligt bij afdeling AXW. Daarnaast participeren de overige (beleids)afdelingen (AXB, RVV, RVO, NWS & NWL) in de interne projectgroep. De wetenschappelijke diensten geven inhoud aan het 'onderzoeksspoor'.

- *"inbreng in het provinciale visietraject"*

Rijkswaterstaat levert in de voorbereidende fase inhoudelijke kennis aan. Daarnaast wordt een bijdrage geleverd op het gebied van procesondersteuning. In de visie-fase levert rijkswaterstaat haar inbreng die totstand is gekomen na interne consultatie. Voorts wil zij actief participant zijn in dit traject.

Aandachtspunten

De taakverdeling tussen enerzijds de stuurgroep en anderzijds de project- en werkgroepen is een punt van aandacht. Dat geldt ook voor de rol van de actoren in deze groepen. Rijkswaterstaat zal bij het leveren van haar inbreng rekening moeten houden met lopende projecten en het ambitieniveau. De voorgestelde ontwikkeling van de integrale visie op de Deltawateren komt tot stand via een complex proces waar veel actoren bij betrokken zijn. Het gevaar is niet denkbeeldig dat zo'n proces enigszins ontspooit. Wellicht is te overwegen 'tussendoelen' op te nemen.

4.3.3 Waterbodems

Door de eeuwen heen hebben scheepvaart, visserij, recreatie, industrie en landbouw intensief gebruik gemaakt van het oppervlaktewater met als gevolg een overbelasting van de waterbodem door ophoping van verontreinigingen zoals PAK's, PCB's, zware metalen en bestrijdingsmiddelen. De laatste decennia is het

bewustzijn gegroeid dat ook de waterbodem een unieke betekenis heeft voor de natuur.

Door de aanwezigheid van verontreinigingen in de waterbodem doen zich nu knelpunten voor. Een gezonde ontwikkeling van het watersysteem wordt belemmerd en baggerwerk stagneert omdat het verontreinigd slib niet in het oppervlaktewater of op land verspreid mag worden en andere oplossingen (nog) niet voorhanden zijn. Het baggerwerk is noodzakelijk om de wateren voor de scheepvaart en/of afwatering geschikt te houden. Het realiseren van een grootschalig depot en/of grootschalige verwerkingsterreinen lost genoemde knelpunten op. Komende periode zal dan ook het realiseren van een depot en het ontwikkelen van eenvoudige verwerkingstechnieken centraal staan met als doel het creëren van gezonde en bevaarbare wateren. Tevens heeft het aandacht welke locaties urgent zijn.

Wat willen we bereiken?

Een situatie waarin geen achterstand meer is in onderhoud aan de vaarwegen, havens en toegangsgeulen. Als gevolg van het opruimen van de 'historische erfenis' zijn de waterbodems schoon. De vrijkomende bagger krijgt een structurele bestemming als gevolg van gerealiseerde verwerkings- en stortmogelijkheden, dan wel in de vorm van actief bodembeheer.

Wat doen we in 2000-2001?

- Opstellen 10-jarensценario
 - deelname aan het Zeeuwse regioteam voor gezamenlijke aanpak van de baggerproblematiek: inventarisatie baggerspecieketen inclusief knelpunten en voorts afstemmen kansrijke oplossingen en programmering van baggerprojecten
 - binnen rijkswaterstaat Zeeland de aangedragen oplossingen voorbereiden; e.e.a. in samenwerking met het landelijk Advies en Kenniscentrum Waterbodem (AKWA)
- Voorbereiding realisatie depot Koegorspolder

Waterbodemonderzoek

(afhankelijk van besluitvorming eind 2000):

- (doen) opstellen van verwerkings- en uitvoeringsplan m.b.t. de aangevoerde baggerspecie; e.e.a. in samenwerking met AKWA
- begeleiden en (doen) afronden inrichtings-MER
- (doen) vastleggen bodemkwaliteit van de grond in de Koegorspolder
- aanvragen vergunningen ten behoeve van depot Koegorspolder;
- grondverwerving ten behoeve van depot Koegorspolder;
- Verrichten van onderzoek naar de haalbaarheid en eventueel vormgeven van Publiek Private Samenwerking (PPS) m.b.t. de realisatie, beheer en exploitatie van depot Koegorspolder
- Opstellen plan van aanpak m.b.t. de sanering van de Zeeuwse waterbodems; waterbodem van Kanaal door Walcheren fungeert daarbij als proefproject

Koegorspolder: beoogde locatie baggerspeciedepot

- Doen van onderzoek naar mogelijkheden van in-situ sanering van de slikken van Viane
- Bijdrage leveren aan het landelijk saneringsprogramma Rijkswateren; rapporteren over de voortgang en de planning van onderzoeken en saneringen
- Deelname aan landelijke en regionale werkgroepen ten behoeve van kennisuitwisseling op het gebied van verwerking en sanering van vervuilde baggerspecie
- Deelname aan landelijke werkgroep van rijkswaterstaat gericht op aanpassing van het beleid t.a.v. normering baggerspecie in zoute wateren
- Volgen van de kwaliteitsontwikkeling van water en bodem in de Zeeuwse bekkens

Toelichting

De waterbodemproblematiek omvat alle aspecten uit de gehele baggerketen: preventie van waterbodemonverontreiniging, onderhoudsbaggeren, saneren van waterbodems, verspreiden van baggerspecie, verwerking en hergebruik van baggerspecie en als sluitstuk het storten in depots.

Van belang is het in kaart brengen van aanbod, fasering en financiering.

In 1999 is op landelijk niveau de noodzaak onderkend om te komen tot een voortvarende aanpak van sanering en onderhoud van waterbodems. In de huidige kabinetsperiode is voor waterbodems f115 miljoen extra (ICES-gelden) beschikbaar gesteld. Komende jaren (2003-2006) is f485 miljoen extra toegezegd om de waterbodemproblematiek aan te pakken.

Om de problemen structureel op te pakken is in NW4 het tien-jaren scenario waterbodems aangekondigd. Dit moet een duidelijk beeld geven van de aanpak van het achterstallig onderhoud en een integrale aanpak van de programmering en prioriteitstelling op het gebied van de waterbodemsanering. Zo ook inzicht in de vrijkomende baggerspecie die direct toepasbaar of verspreidbaar is. Binnen het tien-jaren scenario staat het zoeken naar regionale oplossingen centraal waar- bij de provincie de regie heeft.

Het 10 jarenscenario zal ook een vervolg geven aan het landelijk onderzoek naar de mogelijkheden om meer baggerspecie te verwerken (Impuls B2; gestart n.a.v. een eind 1999 gehouden Kamerdiscussie). In een brief aan de Tweede Kamer heeft de Staatssecre- taris inmiddels laten weten kansen te zien voor de invoering van eenvoudig verwerken, zoals zandschei- den, kleirijpen en landfarmen. Het thermisch verwer- ken is gezien de kosten momenteel niet haalbaar.

Voor Zeeland geldt op dit moment als oplossing het realiseren van het depot in de Koegorspolder, bedoeld om 3,3 miljoen vervuild slib op te slaan. Gezien de weerstand tegen depots zal het depot zo efficiënt mogelijk worden benut door alleen niet-verspreidbare en niet-verwerkbare specie te bergen. (Criteria voor de definitie 'niet-verwerkbaar' zijn in ontwikkeling; het ministerie van VROM verwacht hiermee eind 2000 gereed te zijn.) Om dit te verwezenlijken wordt bij het depot in de Koegorspolder de mogelijkheid gereali- seerd om technieken als zandscheiden, rijpen en land- farmen toe te passen.

Een studie naar Publiek Private Samenwerking zal aan-

geven of er partijen in de markt zijn om het depot te realiseren en/of te exploiteren. De studie beoogt ook duidelijkheid te scheppen over de gewenste beheer- vorm.

Bij de aanpak van de waterbodemproblematiek zijn diverse partijen betrokken; elk vanuit een eigen inval- hoek. Intern zijn naast de dienstkringen vele afdelin- gen hierbij betrokken. Regionaal vindt overleg plaats met de provincie, waterschappen, havenschap en gemeenten.

Daarnaast vindt in de regio overleg plaats op bestuur- lijk niveau. Voor het project Koegorspolder zijn hierbij betrokken de wethouder van Terneuzen, de gedepu- teerde en de hoofdingenieur-directeur van rijkswaters- taat Zeeland. Problemen die het regionaal niveau ont- stijgen, worden in daarvoor bijeengeroepen landelijke werkgroepen besproken.

Aandachtspunten

Bekend is dat de normering van de baggerspecie momenteel wordt herzien. Ook zal naar verwachting bij het stellen van prioriteiten in sterkere mate dan nu de relatie worden gelegd met de functie van de ver- vuilde waterbodem. Genoemde ontwikkelingen zijn direct van invloed op de gestelde saneringsdoelstellin- gen en daarmee op de hoeveelheid te verwerken of te storten specie. Nauwe samenwerking met het hoofd- kantoor van rijkswaterstaat in Den Haag en goed overleg met de betrokken partners in de regio is ver- eist teneinde na realisering van het depot Koegorspol- der ook daadwerkelijk tot sanering te kunnen over- gaan; in het bijzonder met de provincie aan wie voor de uitvoering van het tien-jaren scenario een regierol

is toebedeeld. De praktijk is dat Zeeland nog enkele jaren een grootschalige berging of verwerking moet missen zodat de grote saneringen nog niet uitgevoerd kunnen worden. Tussentijds is het belangrijk dat alle betrokken partners in de regio een gezamenlijk koers (blijven) volgen bij het zoeken naar een milieu- en kosteneffectieve aanpak van het baggerprobleem.

4.3.4 Scheepvaart

Op de Zeeuwse wateren is de scheepvaart nadrukkelijk aanwezig. De vaarwegen worden intensief gebruikt door zowel de beroepsvaart als de recreatievaart. De beroepsvaart manifesteert zich in hoofdzaak op routes Volkerak - Schelde-Rijnverbinding, Volkerak - Krammer(sluis) - Oosterschelde - Kanaal door Zuid-Beveland - Westerschelde - Kanaal van Gent naar Terneuzen en de route van en naar zee over de Westerschelde naar de zeehavens Antwerpen, Gent, Terneuzen en Vlissingen.

In het SVV II hebben deze routes de status van hoofd-

transportas. Op de twee eerstgenoemde routes is het de binnenvaart die domineert. De Westerschelde vormt voor de achterliggende zeehavens de slagader waarlangs de zeeschepen komen en gaan. Over de Westerschelde ter hoogte van Vlissingen passeren jaarlijks c.a. 50.000 zeeschepen. De vier havens van het Scheldebekken zijn de 2e regio in grootte wat betreft de maritieme overslag in Europa; 170 miljoen ton goederen. Over de Schelde-Rijnverbinding passeren jaarlijks 65.000 schepen met een gezamenlijk laadvermogen van 117 mln ton met aan boord ruim 50 mln ton lading. De verkeersstroom over deze vaarweg komt vergelijkenderwijs met het vervoer over de weg overeen met een verkeersstroom waarbij elke 6 seconden een vrachtauto passeert met een laadvermogen van 22 ton. Op de route via de Oosterschelde passeren jaarlijks 45.000 schepen met ruim 26 mln ton lading. Al deze scheepvaart zorgt zo voor een gezamenlijke productie van 10 mln vaartuigkilometers per jaar.

Scheepvaart op de Schelde-Rijnverbinding

Ook de (zee-)visserij genereert een aanzienlijke verkeersstroom. Daarnaast zijn er nog de verdiensten over de Westerschelde met 40.000 afvaarten.

De Zeeuwse wateren zijn voorts een belangrijk vaar- en verblijfsgebied voor de recreatievaart. Van zowel regionale en (inter-)nationale betekenis zijn de Grevelingen, het Veerse Meer, de Oosterschelde en Westerschelde. Jaarlijks worden meer dan 150.000 recreatievaartuigen geschut door de sluisen die in beheer zijn bij de directie Zeeland. In dat kader behoren de Grevelingensluis en de Zandkreeksluis tot de groep van drukste sluisen in Nederland.

Wat willen we bereiken?

Een vaarweginfrastructuur die er zorg voor draagt dat in het beheersgebied van rijkswaterstaat directie Zeeland de goederen- en verkeersstroom op een vlotte, milieuvriendelijke en veilige wijze blijvend wordt afgewikkeld, ook bij groei van het scheepvaartverkeer. Het onderhoud en benodigde aanpassingen van genoemde infrastructuur vindt op een adequate wijze plaats.

Een grotere inzet van de scheepvaart bij de aanpak van het vervoersprobleem op de weg. Ook aan het terugdringen van de milieubelasting wil de binnenvaart een bijdrage leveren (klimaatverdrag- CO₂, etc).

Wat doen we in 2000-2001?

- Optellen visienotitie over bevordering van de scheepvaart in relatie tot het vervoer over de weg.
- Het periodiek (laten) uitvoeren van onderzoek/monitoring naar de geulontwikkeling in relatie tot de scheepvaart en het scheepvaartverkeer

- Operationele bediening van sluisen en bruggen (op de Hoofdtransportassen 24 uur/dag, 365 dagen/jaar)
- De dagelijkse verkeersbegeleiding (verkeersposten en Schelderadarketen) en toezicht op het scheepvaartverkeer (24 uur/dag, 365 dagen/jaar)
- Nagaan van de mogelijkheden tot efficiëntieverbetering bij de bediening van sluisen en bruggen
- Implementatie van risico-beperkende maatregelen (bronmaatregelen) op de Westerschelde in kader van de beperking van het externe transportrisico als gevolg van de scheepvaart. Monitoring van de veiligheid op de andere vaarwegen en eventueel treffen van passende maatregelen
- Participeren in de ontwikkeling van de Langetermijnvisie Schelde-estuarium
- Verdieping van de Westerschelde; realisatie van de wrakopruiming, inbedding in wet- en regelgeving en operationalisering van nautische voorwaarden
- Realisatie van een nieuw bedieningsgebouw voor de Grevelingensluis
- Het ontwikkelen van een specifieke tijpoortgenerator ten behoeve van het toelatingsbeleid van de (diepstekende) schepen op de Westerschelde
- Bedrijfszeker instandhouden van het informatie-verwerkend systeem op de grote doorgaande vaarwegen in Nederland (IVS90). Daarnaast wordt gewerkt aan een upgrading van het IVS90
- Meewerken aan de studiefase voor de opvolger van IVS90 (STIS)
- Medewerking verlenen aan een regionale Nautische Ondersteunende Dienstverlening (NOD)
- Bijdrage leveren aan en initialiseren van onderzoek op het gebied van verkeersafwikkeling, veiligheid,

Krammersluizen

vervoerseconomie (mede) ten behoeve van beleidsontwikkeling en bestuur

- Deelname en/of ondersteuning van Permanente Commissie van Toezicht op de Scheldevaart, het Schelddirecteurenoverleg, Technische Schelde Cie. en andere regionale overlegfora in de regio, landelijk en internationaal
- Bijdrage leveren aan landelijke en Europese (onderzoeks)projecten in kader van 'Inland Demonstrator for an River Information System' (INDRIS)
- Coördinatie, realisatie en zorgdragen voor de instandhouding van een goede en betrouwbare vaarwegmarkering met opdrachtgeversrol naar de vaarwegmarkeringsdienst
- Coördinerende rol voor de landelijke werkgroep

'Bijzondere transporten over water'

- In geval van (scheeps)ongevallen een bijdrage leveren bij de calamiteiten- afhandeling
- Zorgdragen voor de gepaste maatregelen in het kader van ijsbestrijding ingeval van dichtvriezen van vaarwegen.
- Bijdrage leveren aan totstandkoming van landelijke (beleids)documenten en visies. Voorbeelden daarvan zijn het 'Beleidskader Vaarwegmanagement Binnenwateren' en monitoring 'Scheepvaart veiligheid'
- Stimuleren van vervoer over water waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de vermindering van vervoer over de weg en daarmee tevens aan vermindering van CO2-uitstoot

Toelichting

De scheepvaart maakt gebruik van de fysieke infrastructuur. Onder die infrastructuur wordt verstaan de vaarwegen inclusief kunstwerken (sluizen en bruggen), betonning en bebakening. De verkeersbegeleiding en het toezicht vormen samen de ondersteunende en coördinerende component in het totaal van de operationele verkeersafwikkeling op het water. Daarnaast zijn er de beleidsmatige en bestuurlijke aspecten. Het naar de regio doorvertalen en implementeren van de landelijke beleidskaders is er daar één van evenals het aangeven vanuit de regio van bouwstenen voor de ontwikkeling van het landelijk beleid. Een ander element is de relatie met België als het gaat om de vaart op de Westerschelde, het Kanaal van Gent naar Terneuzen, het Kanaal door Zuid-Beveland en de Schelde-Rijnverbinding. In verschillende traktaten en verdragen zijn de overeengekomen zaken vastgelegd. Een voorbeeld daarvan is de verdragsrechtelijk ingestelde commissie van 'Permanente Commissarissen van Toezicht op de Scheldevaart'. Deze commissie is in 1839 ingesteld. In de praktijk wordt deze commissie dikwijls aangeduid met de afkorting 'de PC'. De leden van de PC worden door de minister van Verkeer en Waterstaat benoemd. De HID-Zeeland van Rijkswaterstaat is één van de twee Nederlandse leden van de PC. Ook het ambtelijk secretariaat van de Nederlandse delegatie wordt verzorgd door Rijkswaterstaat, directie Zeeland. Het 'Scheldereglement' en de ScheldeRadar-Keten (SRK) zijn onder de werkingssfeer van de PC tot stand zijn gekomen.

Zowel ten behoeve van de regio maar ook in landelijk

en internationaal verband wordt meegewerkt aan de benutting van de mogelijkheden die de informatietechnologie biedt. Het genoemde IVS90-systeem betreft het bedrijfszeker instandhouden van het informatieverwerkend systeem op de grote doorgaande vaarwegen in Nederland. Dit ter bevordering van de veiligheid op de vaarwegen en ter ondersteuning van een efficiënt en doelmatig gebruik van de sluizen. Als mogelijke opvolger van dit systeem (studiefase) participeert Rijkswaterstaat Zeeland nadrukkelijk in STIS: Scheepvaart Transport Informatiesysteem. Het systeem wordt in Europees kader ontwikkeld en is bedoeld voor informatie-uitwisseling en communicatie tussen transport, logistiek en verkeer ten behoeve van optimalisering van verkeersafwikkeling en de veiligheid.

De Nautisch Ondersteunende Dienstverlening (NOD) waaraan rijkswaterstaat Zeeland meewerkt omvat o.a. een wijziging in de regelgeving ten aanzien van verscherpte loodsplicht en aanpassing van ondergrens van de

scheepslengte van de schepen waarvoor de loodsplicht van toepassing is.

De rol en functie van de Werktuigkundige- en Elektronische Dienst en de dienstkringen van Rijkswaterstaat, is van essentieel belang bij de instandhouding van de infrastructuur.

Aandachtspunten

De ontwikkelingen op het terrein van loodsdiensten en beloodsing de nodige aandacht vragen. De steeds verdergaande containerisering vraagt ook om de nodi-

ge aandacht evenals veiligheid in relatie met het scheepvaartverkeer en het vervoer van gevaarlijke stoffen. De externe veiligheid is daarbij een belangrijk item. Het terugdringen van de z.g. risico-contouren door de implementatie van bronmaatregelen ter beperking van mogelijke risico's staat daarbij sterk in de belangstelling. Een ander aandachtspunt is de ontwikkeling en benutting van de mogelijkheden op het gebied van de informatie- en communicatietechnologie. De bijdrage vanuit de scheepvaart aan de Langetermijnvisie Schelde-estuarium dat samen met Vlaanderen wordt ontwikkeld als uitvloeisel van NW4 en de nota Blauwe Delta (langetermijnvisie voor de andere Zeeuwse wateren) vragen veel aandacht en inzet.

4.3.5 Veiligheid

Dijken en duinen zijn essentieel voor een veilig en leefbaar Nederland. In 1996 werd de Wet op de waterkering van kracht, die normen geeft waaraan primaire waterkeringen moeten voldoen. Primaire waterkeringen beschermen Nederland tegen overstromingen door het buitenwater: water dat onder invloed staat van hoge stormvloed, hoog water van één van de grote rivieren of van het IJsselmeer. NW4 gaat ervan uit dat uiterlijk in 2000 het dijkversterkingsprogramma "Deltaplan Grote Rivieren" zal zijn voltooid. Daarnaast worden de gezette steenbekledingen van de waterkeringen, die in veel gevallen te licht zijn bevonden, waar nodig vervangen. In Zeeland is met deze werken in 1997 begonnen; deze zullen volgens planning in 2013 afgerond zijn. De uitvoering is ondergebracht bij het projectbureau Zeeweringen. De eerste fase van de verbetering langs de Westerschelde zal in 2004 gereed zijn.

Absolute veiligheid bestaat echter niet, er blijft altijd een kans op overstroming aanwezig. Voor Zeeland is bepaald dat de primaire waterkeringen zodanig sterk moeten zijn, dat de gemiddelde kans - per jaar - op een overstroming door het bezwijken van een primaire waterkering, maximaal 1/4000 bedraagt (Wet op de waterkering, 1996). NW4 kondigt aan dat de Techni-

sche Adviescommissie voor de Waterkeringen (TAW) de consequenties zal aangeven van een nieuwe veiligheidsbenadering op basis van overstromingsrisico van dijkkringgebieden.

Op basis van de huidige veiligheidsnorm worden elke vijf jaar de veiligheid van de waterkeringen getoetst.

Wat willen we bereiken?

De veiligheid tegen overstromingsgevaar is gerealiseerd en wordt in stand gehouden. Voor elk dijkkringgebied is een rekeneenheid voor de veiligheidsnorm vastgelegd. In het kader van de langetermijnaanpak van de Technische Adviescommissie Waterkeringen (TAW) wordt een nieuw veiligheidsconcept opgesteld, rekening houdend met klimaatverandering, zeespiegelstijging, bodemdaling, 'ruimte voor water' en overstromingsrisico's voor dijkkringgebieden.

De gezette steenbekleding van de primaire waterkeringen zijn getoetst. Te zwakke glooiingen zijn vervangen door een bekleding die voldoet aan de geldende veiligheidsnorm. Binnen de gestelde veiligheidseisen is een ontwerp gemaakt met als uitgangspunt dat de steenbekleding herstel of verbetering van de huidige natuurwaarden mogelijk maakt.

In het kader van kustlijnhandhaving is de zandige Zeeuwse kust periodiek opgespoten met zand om de gedefinieerde kustlijn (Basiskustlijn) dynamisch te handhaven. De veerkracht van de kust (waterkering) is versterkt, waardoor een duurzame bescherming tegen overstroming met een zo natuurlijk mogelijke kustontwikkeling wordt bereikt. Daartoe zijn waterkeringszones breed gedefinieerd, met ruimte voor veerkracht en dynamiek van de kust. Integratie met andere kwaliteiten van de kust is vanuit landelijk kustzonebeleid uitgewerkt voor Zeeland.

Wat doen we in 2000-2001?

- Het toetsen van het veiligheidsniveau van de primaire waterkeringen, en via de provincie uitbren-

gen van het toetsverslag aan de Minister van Verkeer en Waterstaat.

- Het versterken van ongeveer 20 kilometer met steen bekleed dijkvak in het kader van het project Zeeweringen.
- Het verkennen van mogelijkheden en consequenties voor Zeeland van de overstap naar een nieuwe

veiligheidsbenadering op basis van overstromingsrisico's van dijkkringgebieden en ruimte voor water.

Toelichting

Het handhaven van de veiligheid is een primaire voorwaarde. Het handhaven van de veiligheid betreft enerzijds het toetsen en waar nodig versterken van de

zeedijken. Anderzijds betreft dit het toetsen van de veiligheid van de duinen en waar nodig uitvoeren van zandsuppleties om de ligging van de kustlijn dynamisch te handhaven.

Voor het versterken van de steenbekleding van de dijken is landelijk 1,25 miljard gulden gereserveerd. De periode waarin dit bedrag wordt besteed, overstijgt overigens de tijdsspanne van NW4. Een deel hiervan is bestemd voor Zeeland. In 1996 is het projectbureau Zeeweringen opgericht om de Zeeuwse dijken te versterken. Vanaf 1997 wordt jaarlijks een aantal dijkvakken aangepakt. Voor de meest urgente vakken, met een totale lengte van 80 kilometer, loopt de planning tot 2004.

Gelet op de zeespiegelstijging, technische en maatschappelijke begrenzingen van dijkverhogingen en hogere kosten van onderhoud wordt nagedacht over alternatieven voor dijkverhogingen. Leidraad hierbij is om minder tegen de natuur in te werken, maar juist meer met de natuur mee te werken. Hierbij speelt het begrip veerkracht een belangrijke rol. Veerkrachtbeleid voor de kust borduurt voort op het beleid van dynamisch handhaven van de kustlijn, en vertaalt zich concreet in bredere waterkeringszones, of ruimtereserveringen daarvoor.

Parallel aan het nader invullen van veerkrachtbeleid voor de kust wordt nagedacht over een nieuwe veiligheidsfilosofie, zoals deze door de Technische Adviescommissie Waterkeringen (TAW) wordt uitgewerkt. Op hoofdlijn houdt deze nieuwe filosofie in: het overstappen van overschrijdingskansen van maatgevende hoogwaterstanden voor afzonderlijke dijkvakken naar overstromingsrisico's voor dijkkringgebieden. Het belang van laatstbedoelde risicobenadering is dat er een relatie gelegd wordt tussen overstromingskans, gevolgen van een overstroming en de veiligheidsnorm. Vooral voor economisch relevante of dichtbevolkte dijkkringgebieden kunnen daardoor strengere veiligheidsnormen worden vastgesteld, die op hun beurt consequenties hebben voor de waterkeringen.

Aandachtspunten

De verwachting is dat beleid naar aanleiding van de nieuwe veiligheidsfilosofie nog geruime tijd op zich zal laten wachten. Het is dan ook erg voorbarig om hier op korte termijn al in technische zin op in te spelen. Het veerkrachtbeleid, en het inspelen op klimaatveranderingen, zal op kortere termijn invulling kunnen krijgen. Punt van aandacht blijft om instanties, belangengroepen en burgers in de regio voor te bereiden op deze nieuwe ontwikkelingen, en mogelijke consequenties daarvan.

Zandsuppletie aan de Walcherse kust

5. Slotbeschouwing

De kern van deze Nota is terug te vinden in hoofdstuk 4: *"De betekenis van NW4 voor rijkswaterstaat Zeeland"*. Er is voor gekozen voorafgaand hieraan drie (kleinere) hoofdstukken op te nemen waarin aandacht wordt besteed aan *"Kader en status van de Nota"*, *"De natte kerntaken en strategische uitgangspunten"* en *"De rol van Rijkswaterstaat Zeeland in de regio"*. Doel hiervan is de regionale uitwerking van NW4 in een bredere context te plaatsen. Achteraf beschouwd is dat niet overbodig geweest. De plaats van NW4 in relatie tot het Beheersplan Rijkswateren (BPRW) en Regionaal Beheersplan Nat (RBPN) is voor vele betrokkenen bij de uitvoering van NW4 niet altijd even duidelijk. Dat geldt eveneens voor de relatie tussen de NW4-acties en de maatregelen zoals opgenomen in het dynamisch deel van RBPN. De hier beschreven maatregelen worden door de uitvoerders vaak als te algemeen ervaren en gezien als noodzakelijk (kwaad) voor de financiële bedrijfsvoering. Van belang is dat in het RBPN de link wordt gelegd met deze Nota - meer in het bijzonder de hierin opgenomen uitvoeringsprogramma's - waardoor deze Nota niet op zichzelf staat.

De natte kerntaken en strategische uitgangspunten van rijkswaterstaat zoals opgenomen in hoofdstuk 2, vormen de paraplu waaronder de NW4-acties een plaats krijgen. Door deze uitgangspunten in beeld te brengen wordt duidelijk dat een aantal 'natte' taken van rijkswaterstaat Zeeland niet direct zijn af te leiden uit NW4. In het kader van deze Nota wordt hierbij bedoeld op activiteiten die vallen onder het kopje 'monitoring'. Om je rol als beheerder waar te kunnen maken zul je de ontwikkelingen in de watersystemen op een goede manier moeten volgen. Het is daarvoor noodzakelijk te beschikken over een adequaat monitoringsprogramma voor de specifieke watersystemen. Deze gegevens spelen juist een rol bij het vaststellen van de effecten van de NW4-acties, voor het beheer en onderhoud en voor het formuleren van aanvullende acties zoals voor de toekomstige nieuwe Nota

waterhuishouding. Om die reden zijn de activiteiten die hiermee samenhangen, en in hoofdstuk 4 zijn terug te vinden onder de noemer 'bekkenrapportages', eveneens opgenomen in de uitvoeringsprogramma's (bijlage 2 en 3). Achteraf beschouwd wekt het bevreemding dat het monitoringsaspect niet meer expliciet is opgenomen in NW4. Te meer daar hier grote bedragen mee gemoeid zijn waardoor uitvoering van NW4-acties in het gedrang kunnen komen.

In NW4 wordt welgeteld op 25 pagina's ingegaan op activiteiten waarbij sprake is van een gewenste dan wel noodzakelijke samenwerking van rijkswaterstaat met andere partners die actief zijn op het gebied van de waterhuishouding. Met andere woorden, hier wordt groot belang aan gehecht. Dat is dan ook de reden dat in hoofdstuk 3 hier aandacht aan wordt besteed ook al is de thans lopende interne discussie over de rol en positie van rijkswaterstaat Zeeland in de regio, nog niet afgerond bij het uitkomen van deze Nota. Op zich, zo bleek, een gelukkige keuze omdat nogal wat betrokkenen een 'verouderde' visie hadden op de rol van rijkswaterstaat in relatie tot NW4. Voorafgaand aan het op schrift stellen van dit hoofdstuk is namelijk aan een groot aantal betrokkenen gevraagd hoe zij de rol van rijkswaterstaat zien in relatie tot NW4. Daarbij vielen de volgende visies op: *"rol van uitdrager en stimulator van het NW4-beleid"*, *"toezien op de juiste doorvertaling van NW4 bij de goedkeuring van het Waterhuishoudingsplan van de provincie"* en *"beheersrol in de deltawateren"*. Voor sommigen bleek het een verrassing dat juist dit soort passages niet zijn opgenomen in NW4. De passages in NW4 wijzen eerder op een rol van rijkswaterstaat als medespeler en juist niet op die van regisseur of 'goedkeurder'. Wat dat laatste betreft kan zeker ook het in bijlage 1 opgenomen overzicht van het wettelijk geformuleerde rijkstoezicht, als verhelderend worden beschouwd. Hieruit blijkt namelijk dat terughoudend op zijn plaats is waar het de uitoefening betreft van het rijkstoezicht.

Het Land van Saeftinge

De regionale uitwerking van NW4 in de vorm van 'wat willen we bereiken?' en 'wat gaan we doen in 2000-2001?', vergde soms behoorlijk wat overleg. Dit bleek voor vele betrokkenen, zeker wanneer het wordt toespitst op concrete acties, minder duidelijk dan je op voorhand misschien zou verwachten. Ook de constatering dat in NW4 op vele fronten de acties concreet zijn benoemd, was voor velen een aangename verrassing. Het gevoerde overleg is niet enkel van belang geweest om de betekenis van NW4 voor rijks-waterstaat Zeeland duidelijk op schrift te stellen, maar draagt naar verwachting ook bij aan het doel- en resultaatgericht werken. De totstandkoming van deze

Nota kan dan ook beschouwd worden als een interactief proces. De direct betrokkenen hebben hieraan een belangrijke bijdrage geleverd.

Tot slot wordt benadrukt dat met deze Nota de basis is gelegd voor de verdere implementatie van NW4 in de regio, maar dat jaarlijkse evaluatie en actualisering van de beschreven acties in hoofdstuk 4, zeer essentieel is. Jaarlijks, vanaf 2001, dient dit plaats te vinden bij de start van iedere nieuwe begrotingscyclus. De klankbordgroep NW4 is hiervoor het meest geschikte overlegforum. Dit forum kan over de evaluatie rapporteren aan de betrokken afdelingen en aan het directie-team.

Bijlagen

BIJLAGE 1

REGLINGEN VAN RIJKSTOEZICHT IN DE WATERSTAATSWETGEVING

Nederland wordt getypeerd als een gedecentraliseerde eenheidsstaat. Een deel van de overheidstaak wordt niet door de staat, maar door lagere publiekrechtelijke lichamen uitgeoefend. Zo is de uitoefening van de waterstaatszorg opgedragen aan de waterschappen, zonder dat er sprake is van een hiërarchische ondergeschiktheid van de waterschappen aan de centrale overheid of de minister van Verkeer en Waterstaat. Het bestuurlijk toezicht is een noodzakelijk complement van decentralisatie. In een eenheidsstaat dient immers steeds de mogelijkheid te bestaan, dat beslissingen van bestuursorganen van gedecentraliseerde lichamen worden gecorrigeerd in verband met hogere belangen. Toezicht vormt derhalve de garantie voor de eenheid en de kwaliteit van de rechtsstaat.

Toezicht dient niet verward te worden met beheer of bestuur. Wanneer bij wet een beheerstaak op het terrein van de waterstaat aan het Rijk wordt toegekend dan wordt daarmee geen uitvoering gegeven aan het toezicht, maar aan de verdeling van bestuurstaken tussen overheden. Het al dan niet verlenen van een vergunning ingevolge bijv. de Rivierenwet is evenmin een daad van toezicht, maar van bestuur.

Onder bestuurlijk toezicht worden die rechtsfiguren verstaan, die een hogere overheid de mogelijkheid bieden om beslissende invloed uit te oefenen op de decentrale besluitvorming (het bestuur) van een lagere overheid. Het doen en laten van die lagere overheid wordt met behulp van het bestuurlijke instrument toezicht gestuurd. Daarbij wordt erop toegezien, dat de lagere overheid bij de uitoefening van zijn taak niet in strijd komt met het recht of het algemeen belang. Toepassing van het toezichtsinstrument is nogal indringend, omdat overheden in hun beleidsvrijheid

getoetst en ingeperkt kunnen worden.

Het bestuurlijk toezicht wordt onderverdeeld in preventieve en repressieve vormen van toezicht. Onder "preventief toezicht" wordt verstaan die vorm van toezicht, waarbij een hoger overheidsorgaan een positief besluit neemt alvorens het besluit van het lagere overheidsorgaan in werking kan treden. Onder "repressief toezicht" wordt begrepen die vorm van toezicht, waarbij aan een besluit van een lager overheidsorgaan de rechtskracht kan worden ontnomen door een besluit van het hogere bestuursorgaan zonder dat het vernietigde besluit hiervoor behoeft te worden voorgedragen. Het betreft hier de zogenaamde spontane vernietiging. Omdat hierbij wordt ingegrepen in een besluit, dat een lagere overheid zelfstandig kan en mag nemen, is enige terughoudendheid bij het gebruikmaken van dit middel wel op zijn plaats.

Goedkeuring, vernietiging en schorsing zijn de klassieke vormen van het preventieve en repressieve toezicht. Tot 1 januari 1998 waren deze toezichtsfiguren met name geregeld in de Gemeentewet, de Provinciewet en de Waterschapswet. Met ingang van die datum zijn de bepalingen over deze (formele) toezichtsfiguren in titel 10.2 van de Algemene wet bestuursrecht opgenomen.

Naast deze klassieke vormen van toezicht bestaat ook nog de figuur van "positief toezicht" ("sturend toezicht"). Hiermee worden de beïnvloedingsmechanismen bedoeld, die ertoe strekken, dat een lagere overheid een bepaald besluit neemt. Een voorbeeld van positief toezicht is te vinden in artikel 10 van de Wet op de waterhuishouding. Op grond van deze bepaling kan de minister van Verkeer en Waterstaat provinciale staten een aanwijzing geven m.b.t. de vaststelling van het provinciale waterhuishoudingsplan.

In deze bijlage wordt een aantal voorbeelden gegeven van respectievelijk preventief, repressief en positief rijkstoezicht:

Het rijktoezicht op grond van de Waterschapswet.

De waterstaatkundige verzorging in de regio, waaronder het waterkwantiteitsbeheer, het waterkwaliteitsbeheer en de waterkeringszorg, berust in principe bij de waterschappen. Uit artikel 133 van de Grondwet volgt, dat naast de provincie, die het eerstelijnstoezicht uitoefent, ook de centrale overheid een toezichthoudende taak heeft in het waterschapsbestel. De wettelijke basis voor dit ministeriële toezicht ligt in de Waterschapswet en de Provinciewet.

Artikel 5 Waterschapswet bepaalt, dat besluiten van provinciale staten inzake het instellen en opheffen van waterschappen en besluiten tot het vaststellen of wijzigen van waterschapsreglementen, voorzover het daarbij gaat om enkele essentialia, te weten de taak, het gebied, de bestuurssamenstelling, de aanwijzing van belastingplichtige categorieën en uitgangspunten voor de kostentoedeling, aan goedkeuring door de minister van Verkeer en Waterstaat onderworpen zijn. De artikelen 7, 8 en 9 Waterschapswet hebben met elkaar gemeen, dat de minister in de plaats treedt van het provinciaal bestuur en zelf tot instelling en reglementering van waterschappen overgaat, indien het belang van een goede organisatie van de waterstaatkundige verzorging van een bepaald gebied zulks vordert. Het gaat hier om drie artikelen, die betrekking hebben op positief toezicht: het toezichthoudend orgaan neemt een besluit, indien het aan toezicht onderworpen orgaan nalatig is dat besluit te nemen. Deze vorm van toezicht is ingrijpender dan de twee andere vormen van toezicht, te weten preventief en repressief toezicht. Bij artikel 7 gaat het om situaties, waarin twee of meer provincies niet tot besluitvorming

komen of over de inhoud of noodzaak daarvan van mening verschillen. Bij de artikelen 8 en 9 gaat het vooral om verandering te brengen in een bestaande situatie, die naar het oordeel van de minister verandering behoeft. Deze mogelijkheid geldt in tegenstelling tot artikel 7 zowel binnenprovinciaal als interprovinciaal. Van de artikelen 8 en 9 heeft de minister sinds de inwerkingtreding van de Waterschapswet nog geen gebruik hoeven te maken.

Het rijktoezicht op grond van de Wet op de waterhuishouding.

In het kader van de Wet op de waterhuishouding (WWH) komt het element van centrale sturing (door het Rijk) op het gebied van de waterstaat tot uiting in de doorwerking van het landelijke beleid via het planingsstelsel van deze wet. Zo moet de provincie bij het vaststellen van het provinciale waterhuishoudingsplan rekening houden met de Nota waterhuishouding van het Rijk. De ministers van Verkeer en Waterstaat en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer kunnen daarbij op grond van artikel 10 van de Wet op de waterhuishouding aan de provincie een ministeriele aanwijzing geven (een vorm van positief toezicht) omtrent de vaststelling of wijziging en de inhoud van het provinciale waterhuishoudingsplan, indien een doelmatig en samenhangend beleid en beheer m.b.t. de waterhuishouding dit vordert. Om diezelfde reden kan de minister van Verkeer en Waterstaat aan de provincie ook een aanwijzing geven omtrent de vaststelling of wijziging en de inhoud van de provinciale verordening waterhuishouding (artikel 11 WWH).

Het rijkstoezicht op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren.

In artikel 5, derde lid, Wet verontreiniging oppervlaktewateren is bepaald, dat de provinciale verordeningen m.b.t. de organisatie van het waterkwaliteitsbeheer de goedkeuring van de minister van Verkeer en Waterstaat behoeven. Deze toezichthoudende taak dient te worden uitgevoerd in overeenstemming met de minister van VROM.

Het rijkstoezicht op grond van de Grondwaterwet.

De provincie is belast met de uitvoering van de Grondwaterwet. Daarbij dient de provincie ook rekening te houden met de verantwoordelijkheden van de rijksoverheid. Om die reden dient zij een provinciale verordening op basis van de Grondwaterwet onverwijld toe te zenden aan de minister van Verkeer en Waterstaat en kan deze verordening pas drie maanden daarna in werking treden (art. 11, leden 3 en 4 Grondwaterwet).

Het rijkstoezicht op grond van de Waterstaatswet 1900.

Artikel 4 van de Waterstaatswet 1900 verschaft de minister van Verkeer en Waterstaat een formele basis om in te grijpen als "oppertoezichthouder". Het gaat hier om een vorm van positief toezicht. Indien twee of meer provincies verschillen van inzicht over de noodzaak of inhoud van een regeling inzake een gemeenschappelijk waterstaatsbelang, kan de noodzakelijke regeling bij Algemene Maatregel van Bestuur op voordracht van genoemde minister worden getroffen. Het betreft hier het opleggen van een voorziening in waterstaatsbelangen in het algemeen. Geschillen inzake organisatie, reglementering en toezicht op interprovinciale waterschappen vallen hier niet onder. Deze materie is, zoals hiervoren aangegeven, in de Waterschapswet geregeld. Artikel 4 van de Waterstaatswet kan van betekenis zijn voor de regeling van conflicten waar provincies niet tot een vergelijk kunnen komen. Het artikel kan met name nodig zijn bij het afstemmen

van beleid en beheer van twee of meer provincies, bijvoorbeeld bij de afstemming van twee provinciale waterhuishoudingsplannen.

De paragrafen 12 en 17 van de Waterstaatswet 1900 bevatten naast bepalingen m.b.t. het toezicht van de provincie ook bepalingen m.b.t. het oppertoezicht van de minister van Verkeer en Waterstaat op de waterkeringszorg.

In paragraaf 12 betreft het regels over het staken van de uitvoering van waterstaatswerken en de uitvoering van noodzakelijke waterstaatswerken. De minister kan bevelen de uitvoering van een provinciaal waterstaatswerk te staken, wanneer die uitvoering plaatsvindt in strijd met het algemeen belang (artikel 37). De minister kan eveneens een nalatige provincie bevelen noodzakelijke waterstaatswerken uit te voeren of voorzieningen te treffen (artikel 38). Indien de provincie nalaat gebruik te maken van de aan haar toekomende bevoegdheid om staking van uitvoering van werken of uitvoering van noodzakelijke werken of voorzieningen te bevelen (het gaat hier niet om rijkswaterstaatswerken), kan de minister deze bevelen geven (artikel 39). In paragraaf 17 betreft het regels over het voorkomen en beperken van overstromingen.

Besturen van waterschappen zijn volgens de derde afdeling van paragraaf 17 verplicht bevelen op te volgen, die ter verdediging van een waterkering schriftelijk worden gegeven door of namens Gedeputeerde Staten. Indien van deze bevoegdheid onvoldoende gebruik wordt gemaakt of de betreffende waterkering in twee provincies gelegen is, kan Rijkswaterstaat deze bevelsbevoegdheid uitoefenen. De vierde afdeling van paragraaf 17 (zie de artikelen 98 t/m 102) kent de minister bijzondere bevoegdheden toe tijdens een overstroming.

Het rijkstoezicht op grond van de Wet op de waterkering.

Het oppertoezicht op het waterkeringsbeheer heeft met de inwerkingtreding van deze wet verandering ondergaan. Zo is de in de Waterstaatswet 1900 neer-

gelegde verouderde regeling van de buitengewone rivierencorrespondentie, waarbij aan rijksorganen versprekkende bevoegdheden waren toegekend, komen te vervallen. Daarentegen verschaft de Wet op de waterkering (Wwk) de minister van Verkeer en Waterstaat de mogelijkheid om zijn bestaande bevoegdheden als oppertoezichthouder permanent en nauwgezet uit te oefenen. Op grond van artikel 9 van de Wwk dienen G.S. namelijk eenmaal per vijf jaren verslag uit te brengen aan de minister over de waterstaatkundige toestand van de dijkkringgebieden en de daartoe behorende primaire waterkeringen. De veiligheid hiervan wordt getoetst aan de wettelijke veiligheidsnormen. De van G.S. ontvangen verslagen vormen voor de minister het aanknopingspunt voor het uitspreken van een algemeen oordeel over de veiligheid van de dijkringen. Dat oordeel zou kunnen inhouden, dat er aanleiding bestaat om de beheerder (het waterschap) te bevelen de nodige maatregelen te nemen. Indien G.S. dat nalaten, kan de minister van de algemene bevelsbevoegdheden, zoals neergelegd in de artikelen

39 en 42 van de Waterstaatswet 1900, gebruik maken (zie hierover de hierboven reeds genoemde paragrafen 11 en 12 van de Waterstaatswet 1900). In de praktijk berust de behandeling van de provinciale verslagen bij het Hoofdkantoor, dat o.a. bij de beoordeling hiervan regionale directies en de Dienst Wegen Waterbouwkunde betreft (zie brief DWW d.d. 11 maart 1997, kenmerk AK-B-97035).

Op grond van artikel 14 van de Wwk dienen Provinciale Staten nadere regels te stellen m.b.t. de beheers- en leggeradministratie voor primaire waterkeringen. In Zeeland heeft deze wettelijke verplichting geresulteerd in de totstandkoming van de Verordening op de waterkering Provincie Zeeland. Aangezien deze verordening de waterstaat betreft, dient zij ingevolge art. 155 van de Provinciewet ter kennis gebracht te worden van de minister van Verkeer en Waterstaat. Deze toezending geschiedt met het oog op het kunnen uitoefenen van repressief toezicht door de minister.

BIJLAGE 2

Uitvoeringsprogramma NW4 periode 2000-2006: totaaloverzicht

NW4: hoofdstuk/pagina	aanspreekbaar Afd. / persoon	NW4-actie	periode	bijzonderheden
2. Strategie				
a) p.16/30: Samenhang waterbeleid/ WHP/RO5	AXW/Adriaanse	Inbreng: intern/provincie/landelijk	2000-2006	Inbreng: 'Schakelpunt water' / WHP/IVD/Cie Regionaal Waterbeheer
3.2 Regionale wateren				
a) p.27/51: Wateraccord Volkerak Zommeer	AXB/Verweij	Zorgdragen voor inwerkingtreding	2000	Opstarten procedure voorjaar 2000
b) p.30: Samenwerking over de grenzen	AXW/ v.d. Wees	VZM: samenwerking HWB/Vlaanderen	2000-2006	Deelname overlegfora
c) p.28: Evaluatie Wateroverlast Zeeland	Verweij	Verwerken in Wateraccord	2000	Advisering m.b.t. zeespiegelstijging/neerslag
3.3 Grote rivieren				
a) p.33: Stroomgebiedbenadering	AXW/Santbergen Coosen	ICBS / actieprogramma Zie eveneens acties bij p.30 LTVS	2000-2006 2000-2006 2000-2002	Relatie met acties genoemd bij 3.5 over Zuidelijke Delta; daar verdere uitwerking
b) p.33: Bevorderen doorvaart scheepvaart	NWS / Hengst	Opstellen visienotitie incl. actiepunten	2001	zie paragraaf 4.3.4 van deze nota
c) p.34: Bruikbaarheid rivieroevers t.b.v. recreatie;	RVO	Visie ontwikkelen m.b.t. natuurontwikkeling	2003	Voorlopig geen prioriteit
3.5 Zuidelijke Delta				
a) p.47/50: Samen met Vlaamse Gewest opstellen van Lange Termijn Visie (Wester) Schelde: LTVS	AXW / Coosen NWL / Huijs	Ontwikkelen visienotitie voor gebruik en inrichting; Vanuit morfologie kijken naar kansen voor scheepvaart en natuurlijkheid.	1998-2001 2000-2001	LTVS in nauwe samenwerking met Vlaanderen; in '99 workshop geweest; Deelname aan wg toegankelijkheid samen met Vlaanderen (techn. vs nautisch beheer)
b) p.50: Uivoeren 'bestuursovereenkomst Natuurcompensatieprogramma Westerschelde'	AXW / Storm Provincie	Opstellen projectplan m.b.t. natuurcompensatie; uitvoeren projecten	1999-2006	Vertraging; niet alle projecten lopen: ZMF heeft bezwaar aangetekend; Prov. is trekker
c) p.50: Aanpakken van knelpunten in de vaarweginfrastructuur	NWL / Daamen Wit	Uitvoeren verdieping Westerschelde Monitoren (MOVE)	2000-2001 2000-2006	evt.nieuwe verdieping is discussiepunt geweest tijdens workshop
d) p.47: Verkenning van versterking estuariene karakter Oosterschelde-inlaatbeheer VZM	AXW / Storm Verweij	Opstellen beleidsnotitie (gradiënten aspect) m.b.v. RIKZ-notitie vaststellen evt. nieuw peilbeheer	2000	Voorjaar 2000 notitie voor DT: go / no go RIKZ-notitie in maart/april; Betreft follow-up van evt. besluit
e) p.48: Doorlaatmiddel Zandkreekdam	DK / Geleijne Verweij Wees	realisatie doorlaatmiddel vaststellen evt. nieuw peilbeheer opstellen communicatieplan	2002 - 2004	Goedkeuring voor uitvoering ontwerp is verkregen; Geleijne is trekker; Verwij betrokken bij follow-up

NW4: hoofdstuk/pagina	aanspreekbaar Afd. / persoon	NW4-actie	periode	bijzonderheden
f) p.49: Evaluatie peilbeheer + evt. def. peilbesluit Volkerak-Zoommeer	AXW/ v.d. Wees Verweij	Vaststellen waterbeheer/peilbesluit o.g.v. evaluatie en onderzoek RIZA	2000-2001	Evaluatie nog niet gereed: knelpunt voor peilbesluit en beheersplan Krammer/Volkerak
g) p.47: Versterking van de samenhang in de Delta	AXW/ Boogerd	Opstellen interne bijdrage t.b.v. Integrale Visie Deltawateren /samenwerking met Provincie		Interne benaming: project 'Blauwe Delta'
h) p.48: Verrichten van onderzoek naar stillen zandhonger in Oosterschelde	AXW / Storm	Uitvoeren onderzoek	2000	Onderzoek loopt
i) p.47/48: Uitvoeren van gebiedsgerichte projecten realisering natte natuurgebieden	AXW / Storm	Uitvoering geven aan 'Plan Tuureluur' en 'Gebiedsvisie Zuidkust Schouwen'	2003	Het betreft (toekomstige) gouden randen van de Oosterschelde
j) p.48: Inhoud geven aan beheersplan Grevelingen en verkennen gevolgen peilfluctuaties	AXW/v.d. Wees Verweij	verkenning mogelijkheid van fluctuaties peil + vaststellen evt. nieuw peilbesluit	2000-2001	Verkenning moet nog opgestart worden; zo ook procedure voor vaststelling peilbesluit
3.6 Kust en Zee				
a) p.54: Regering ontwikkelt visie op kustontwikkeling	AXB / Verhees	Bijdrage leveren aan 3e Kustnota	2000	ca mei/juni 2000 Kustnota naar 2e Kamer
b) p.56 (p.33): Kustprovincie ontwikkelt met rijkvertegenwoordigers kustzonering	Prov. / Verhees	Inbreng leveren m.b.t. ontwikkeling lange-termijnvisie voor de Zeeuwse kust	2000-2003	Betrokkenheid van NWL, AXW (LTVS/ IVD) en RVO. Relatie met RO5.
c) p.59: Evaluatie van het Integraal Beleidsplan Voordelta 1998/1999	NZ / Poppe	Bijdrage leveren aan uitvoering plan		19/11/99 symposium geweest. Relatie met IVD. Plan dateert al van '93.
4.1 Veiligheid				
a) p.68: Alle primaire waterkeringen zullen in 2000 in kader Deltawet op vereiste sterkte zijn gebracht	HK / Verhees	Toetsen op voortgang voltooiing Delta-werken	2000	e.e.a. loopt goed; betreft "sluitstuk" Buitenkeersluis te Vlissingen, zeewering Buitenhaven, Oranjestad en Boulevard
b) p.69: Het Rijk is verantwoordelijk voor de handhaving van de kustlijn	HK / Verhees	Samenwerken met provincie en waterschappen in kader beleidsontwikkeling kust	2000-2005	Betrokkenheid NWL (onderzoek), NWT (uitvoering), AXW en RVO (beleid)
c) p.70: Risico's en potentiële schade bij overstrooming buitendijkse gebieden onderzoeken	DWW / Verhees	Mede in kader uitwerking kustnota vinger aan de pols houden	2000-2003	Beleidsitem kan in de komende jaren weer actueel worden; voortouw bij DWW
d) p.72: Extra gelden voor duurzame bescherming	HK/ v.d. Bosch	Uitvoeren project Zeewering	2000-2006	Landelijke pot van 3 miljard, waarvan ca 1,25 milj. voor zeeweringen
4.2 Verdroging				
a) p.75: Het Rijk zal combinatie van atuurherstelprojecten en waterconservering stimuleren	AXW/Adriaanse	Inbreng richting WHP-2 en IVD. Inbreng in Cie Regionaal Waterbeheer	2000-2006	aandachtspunt bij IVD en uitvoering WHP-2
4.3 Emissies (onderdeel emissiebeheersplan)				
a) p.83-89: Regionale omgevings- risico- en nalevingsanalyse	AXB / Speksnijder	Uitvoeren analyses. Toepassen van indicatoren voor inventarisatie en monitoring	2000	Uitvoering Emissiekader NW4: betreft vergunningverlening en handhaving Wvo; interne afstemming is punt van aandacht

NW4: hoofdstuk/pagina	aanspreekbaar Afd. / persoon	NW4-actie	periode	bijzonderheden
b) p.83-89: Opstellen regionaal plan van aanpak emissie- beleid en handhaving (1e jaarplan) gericht op punt/diffuse bronnen, bronnen- en bedrijfstams	AXB / Speksnijder	Opstellen plan en starten van pilot om ervaring op te doen met samenwerking. Participeren in reg./prov. milieuoverleg	2000	interne afstemming tussen vergunningverlener en handhaver is punt van aandacht
c) Afspraken vastleggen in BPN-systeematiek	AXW / Vroegop	Uitv.progr.NW4 doorvertalen naar BPN	2000	Afspraken opnemen in dynamisch deel RBP
d) p.83-89:Ontwikkelen handreiking t.b.v. omgevings-, risico- en nalevingsanalyse in relatie tot gewenste waterkwaliteit	RIZA/ Beuzenberg	Bijdrage leveren aan ontwikkelen indicatoren t.b.v. risico- en nalevingsanalyse	2000-2001	Betreft ontwikkeling van systematiek om analyse te kunnen uitvoeren. Aandachtspunt bij uitvoering en afstemming
e) Bijdrage leveren aan afstemming tussen regionale taken en landelijke prioriteitstelling	HK/ Speksnijder		2000-2001	Aandachtspunt
f) p.17: Actieplan diffuse bronnen	AXB / Kraijl	Jaarlijks actieprogramma actualiseren	2000-2006	Actie loopt; betrokkenheid CIW
g) p.108: Het Rijk steunt en neemt initiatieven met menskracht en middelen t.b.v. intensieve samenwerking n.a.v. milieuschandaal TCR	HK/ Colijn	Steunen en initiëren projectmatige opzet van toezicht en opsporing waarbij alle best. en strafr. instanties samenwerken.	2000	RWS-inzet is aandachtspunt
4.4 Waterbodems				
a) p.91: Realiseren van grootschalig depot voor baggerspecie	AXW/de Bruijckere	In samenspraak met gemeente en provincie realiseren van depot Koegorspolder	1998-2004	in 2000 plan ter instemming voorleggen aan gem. Terneuzen
b) p.91: Sanering van enkele urgente rijks- en regionale saneringsgevallen	AXW / Meeuse	Vanaf 2001 saneringsonderzoeken; vanaf 2004 start sanering	2000-2006	Afhandeling afhankelijk van realisering depot + verwerkingsmogelijkheden
c) p.93: Herziening verspreidingsbeleid baggerspecie	NW / Daemen	Bijdrage leveren aan nieuw beleid + implementatie ervan	1998-2002	Er komt mogelijk een erratum op normering in NW4
d) p.94: Toepassen winnen van zand uit baggerspecie	AXW/de Bruijckere	Realiseren verwerkingscapaciteit op depot	2004	
e) p.95: Omgaan met verontreinigd sediment in grote rivieren/actief bodembeheer	AXW / Meeuse	Punt van discussie		behoeft duidelijkheid
f) p.96: Extra financiële impuls voor na 2002 t.b.v. sanering waterbodems: 10 jaren scenario	Prov. / Meeuse	Bijdrage leveren: aangeven hoeveel gebaggd + geboorgen moet worden	1998-2006	Recent 'doorgeschoven' naar provincie
5. Bestuurlijke organisatie				
a) p.97: Streven naar operationele samenwerking tussen waterbeheerders	Zld / allen	o.a. aan de orde stellen in Cie regionaal waterbeheer bij uitvoering WHP-2 en IVD	2000-2006	
6. Instrumentarium				
a) p.109: Informatie-uitwisseling tussen waterbeheerders t.b.v gebruik en toekomstverkenning	Zld / Boogerd	Project Blauwe Delta t.b.v.IVD	2000-2006	
b) p.109: In samenspraak met andere waterbeheerders opstellen van communicatiestrategie water	AXW/Adriaanse	Samenwerking bij voorlichting WHP-2 en NW4 en Waterbeheersplannen	2000-2006	Doel is kennisniveau over water te verhogen; locatie Neeltje Jans

NW4: hoofdstuk/pagina	aanspreekbaar Afd. / persoon	NW4-actie	periode	bijzonderheden
7. Internationaal beleid				
a) p.111: Programma Buitenlandse Waterinzet Partners voor Water"	AXW/Adriaanse	Bijdrage leveren		Brief. Staatssecr. is 16/11/99 aangeboden aan 2e Kamer; Export Platform V&W
b) p.111: Regering bevordert samenvoeging van internationale overlegkaders per watersysteem	AXW/Santberg.	In kader ICBS uitvoeren inventarisatie	2000-2006	reeds inhoud aan gegeven
c) p.114: Overlegorgaan Waterbeheer en Noordzeeaangelegdheden	AXB / Verhees			
d) p.114: EG-financiële stimulering zoals Intereg-C / IRMA	AXW/Vroegop Santbergen	Nagaan of projecten hiervoor in aanmerking komen	2000-2001	Bedoeld als stimulans voor samenwerking bij grensoverschrijdende waterproblemen
8. Financiële en economische consequenties				
a) p.124: Daling uitgave t.b.v. inrichting en herstel	HK / p.m.			In 1996: 93 miljoen; in 2001: 73 miljoen
b) p.124: Dynamisch kustbeheer vergt aanvullende financiële middelen	AXB / Verhees	Meenemen in kader ontwikkeling lange-termijnvisie kust (zie. P.56)	2000-2003	Betreft zowel evt. onderzoek t.b.v. beleidsontwikkeling als evt. uitvoering
c) p.128: In periode 1999-2010 zal in totaal 800 miljoen extra geïnvesteerd worden in de 'natte natuur', waarvan 100 miljoen t/m 2002	AXB / AXW		2000-2006	Punt van aandacht
d) p.128/p.132 Tot 2010 zal 600 miljoen extra geïnvesteerd worden t.b.v. stort- en verweringsfaciliteiten;	AXW/de Bruijckere-Meeuse	Tijdig aangeven hoeveel geld nodig is	2000-2006	betreft samenvatting van baggerdepot / verwerkingstechnieken en saneringsprojecten

BIJLAGE 3

Uitvoeringsprogramma NW4 periode 2000-2001: D4- en D5-niveau

(Quabop)omschrijving product D4-niveau	NW4 bijl. 1	aanspreekbaar Afd./ Persoon	omschrijving van de producten D5-niveau	periode	toelichting/bijzonderheden
Langetermijnvisie Schelde LTVSE	3.5-a	AXW / Coosen	<ol style="list-style-type: none"> 1. procesbegeleiding, projectbureau 2. onderzoek morfologie 3. onderzoek natuurrijkheid 4. onderzoek veiligheid 5. onderzoek toegankelijkheid 6. onderzoek integratie 7. visie op hoofdlijnen 8. uitgebreide visie 9. opstellenp rocedures 10. kosten/baten-analyse voor verdieping 14 m 	2000/ 2001	<p>In jan. 2000 ondertekenden Nederland en Vlaanderen een memorandum. De Techn.Schelde Cie is opdrachtgever.</p> <p>Uitgebreide visie betreft ontwikkelingschetsen 2010 + streefbeeld 2030; 14m getij-ongebonden</p>
Deltabreed AXB / Emissiekader NW4	4.3-a t/m f 4.3-g	AXB (AXE) betrokkenen: Boone, Beuzenberg Kraijo Colijn	<ol style="list-style-type: none"> 1. opstellen reg.omgevings-risico- en nalevingsanalyse 2. opstellen reg.plan van aanpak emissiebeleid 3. bijdrage leveren aan omgevingsanalyse 4. bijdrage leveren aan handreiking t.b.v. prioritering: afstemming tussen region. en landelijke prioriteiten 5. bijdrage leveren aan ontwikkelen "instrumentkoffer" 6. bijdrage leveren.v.w.b. diffuse bronnen, aan interne milieuzorg 7. actualiseren en uitvoeren actieplan diffuse bronnen 8. opzetten projecten met andere handhavingspartners 9. inhoud geven aan bestuursovereenkomst met prov. 10. verschuiving van routinecontroles (minder) naar 'diepgaande' controles 	2000 t/m 2001	<p>In kader emissiebeleid NW4 zijn afspraken gemaakt (managementconferentie Leusden) die zijn vastgelegd in een landelijk werkplan.</p> <p>In 2000 wordt 'proefgedraaid' met de nieuwe afdeling AXE</p>
Deltabreed AXW / Blauwe Delta	3.5-g	AXW / Boogerd	<ol style="list-style-type: none"> 1. vaststellen rws-visie t.b.v. inbreng Integrale Visie (IVD) 2. Procesbegeleiding/sturing 3. inhoudelijk inbreng in provinciaal visie-traject 	2000 2000/ 2001	<p>a.d.h.v. int. sessies en onderzoek (veiligheid,scheepvaart, natuur/peilbeheer) intensieve samenwerking met provincie</p>
Koegorspolder / baggerspecie	4.4-a/d	AXW / de Bruijckere	<ol style="list-style-type: none"> 1. voortontwerp baggerdepot 2. overeenkomst RWS / gem. Terneuzen 3. MER ter inzage 4. Vergun.aanvragenWm/Wvo 5. opstellen notitie integrale afweging verwerken/bergen 6. bijdrage bestemmingsplan + ontwerp baggerdepot 7. plan van aanpak 	2000 2001 2001 2000... 2000...	<p>-voorbereidingen t.b.v. realisatie baggerdepot Koegorspolder</p> <p>-onderzoek in kader IMPULS B2</p> <p>-afroning voorbereiding baggerdepot</p> <p>-sanering waterbodems 2002 t/m 2010</p> <p>sanering start in 2004</p> <p>e.e.a. afhankelijk van verwerkingsmogelijkheden mogelijk erratum op normering</p> <p>Provincie heeft voortouw loopt door naar 2006</p>
Waterbodems	4.4-b/e	AXW /Meeuse	<ol style="list-style-type: none"> 1. uitvoeren van saneringsonderzoeken naar urgente gevallen 2. Inhoud geven aan actief bodembeheer 		

(Qua)opomschrijving product D4-niveau	NW4 biji.1	aanspreekbaar Afd./ Persoon	omschrijving van de producten D5-niveau	perio- de	toelichting/bijzonderheden
	4.4-c 4.4-f 8.d	AXW / Daemen Prov./Mecuse	1. bijdrage aan herziening verspreidingsbeleid + impl. 1. aangeven hoeveel gebaggerd + geborgen moet worden incl. financiering t.b.v. 10-jarensenario		
Ontwikkeling van Kustvisie Zeeland	3.6 -a/b	AXB / Verhees	1. bijdrage leveren aan 3e Kustnota. 2. ontwikkeling rws-visie langetermijnbeleid Zeeuwse kust 3. procesbegeleiding en inbreng in provinciale visie	2000 2000/ 2001 2000/ 2001	afgerond in 2000 samen met prov., waterschapp. en overige rijks- heren intern NWL(onderzoek), RVO en AXW
Handhaving en verbetering veiligheid	4.1- a/b	AXB / Verhees	1. controle op versterking waterkeringen i.k.v. Deltawet 2. studies/onderzoek thema veiligheid	2000 2000- 2001	vlgs. Deltawet in 2000 versterkt i.s.m. DWW; afronding in 2003
Impl. Waterbeheer Volkerak Zoommeer	3.5-d 3.5-f 3.2-a	AXW / v/d Wees Verweij	1. bijdrage leveren aan realiseren van maatregelen in stroomgebied Mark, Dintel en Vliet (kwaliteit opp.water) 2. evaluatierapport peilbeheer VZM 3. opstellen pakket beh. maatregelen n.a.v. peilbesluit1. 4. vaststellen peilbesluit 1. uitvoeren wateraccorder	2000/ 2001 2000 2000 2001 2001 2001	past in stroomgebiedbenadering van belang voor kwaliteitsdoelstelling VZM actie loopt ook na 2001 o.g.v. evaluatierapport maatregelen t.b.v. waterbeheer
Implementatie waterbeheer Veerse Meer	3.5-e	DK / Geleijne v/d Wees	1. voorbereiding t.b.v. doorlaatmiddel Zandkreekdijk 1. bijdrage leveren aan projectplan i.v.m. doorlaatmiddel	2001 2000- 2001	projectleider; aanvang aanleg in 2002 betreft beleidsmatige kant
Implementatie waterbeheer Grevelingen	3.5-j	AXW/ v/d Wees Verweij	1. verkenning mogelijkheden van peilfluctuaties 2. bijdrage aan tentoonstelling 'De Punt' 3. besluit over evt. nieuw peilbesluit 4. verkenning van gebruik van de hevel in Grev.dijk 5. verkenning van lozing polderwater op Grevelingen	2000 2000 2000 2001 2001 2001	
Natuurcompensatie Westerschelde	3.5-b	AXW / Storm	1. opstellen communicatieplan 2-5: afwegingsdocument, ontwerpdocument, bestekvoorbereiding en bestek m.b.t. 'bescherming Zuidgors', 'broedgebied Hansweert', 'veerhaven Kruiningen', 'veerhaven Perkpolder' en Waarde 6. jaarlijkse voortgangsrapportage	2000 2000/ 2001	uitvoering geven aan 'Bestuursovk. Natuurcompensatie Westerschelde' broedgebied 'Hansweert' in 2000 gereed.
Implementatie waterbeheer Oosterschelde	3.5-d /h / i	AXW / Storm	1. verkenning wenselijkheid en haalbaarheid estuariene karakter Oosterschelde i.r.t. inlaatbeheer VZM 2. advies aan DT/HK m.b.t. munitiestort Zierikzee 3. advies aan DT m.b.t. 'zandhongerproblematiek' 4. advies aan DT m.b.t. 'schorproblematiek'	2000 2000 2000 2000 2000	Betreft onderzoek naar inlaat zoet water naar OS; document als advies naar DT Standpunt richting defensie relatie met actieplan behoud slik/schor relatie met actieplan behoud slik/schor

(Quabop)omschrijving product D4-niveau	NW4 biji.1	aanspreekbaar Afd./ Persoon	omschrijving van de producten D5-niveau	perio-	toelichting/bijzonderheden
			5. uitvoeren 'Groenfondsovk. Zuidkust Schouwen' 6. advies m.b.t. haalbaarheid / wenselijkheid bergen overtollige grond in Oosterschelde	2000	Uitvoering geven aan realisering natte natuurgebieden en gebiedsgerichte projecten (Tuureluur/zuidkust Schouwen)
Bekkenrapportage Oosterschelde	*	AXW / Storm	1. ecotopenkaart 2. opzet bekkenrapportage 2002/2003 3. verslag monitoring 4. verslag visstand	2000 2000 2006	gewenste opzet / basismonitoring doorlopend voor 2002 actie ondernemen
Implementatie waterbeheer Westerschelde (stroomgebied benadering, ICBS; Schelde Actieprogramma)	3.2-b 3.3-a 7-b	AXW / Santbergen	1. realiseren voorlichtingsbord De Kaloot 2. organiseren 1e ICBS-workshop 3. Opstellen lespakketten Westerschelde/ Zeeschelde 4. Opstellen deelrapport Zwin 5. Oprichting Scheldefonds 6. Scholenproject Schelde-estuarium 7. opstellen rapport 'biologische metingen Westerschelde' 8. databank ecologie Schelde stroomgebied 9. Rapport knelpunten visserijbeleid en visonderzoek Zee-en Westerschelde 9. 5e internationale Scheldesymposium 1. organiseren 2e ICBS-workshop 2. Inhoud geven aan Scheldefonds 3. Verdere uitbouw scholenproject Schelde-estuarium 4. Evaluatierapport ScheldeActieprogramma 5. bijdrage leveren aan gebiedsvisie ZWIN.	2000 2001	Betreft inhoud geven aan in internationaal verband gemaakte afspraken (stroomgebied- benadering). Onderdeel hiervan is het stimuleren van de intern. samenwerking en sensibilisering i.k.v. stroomgebiedbenadering is de deelname aan Internationale Zwin knelpunt is voornamelijk dat waterkwantiteitszaken niet worden betrokken binnen ICBS. Enig voorbehoud wanneer producten gereed e.e.a. als gevolg van dergelijk int overleg. Speerpunt tot 2003 is verdere uitbouw van waterkwaliteits- en biol. meetnet en formuleren kwaliteitsdoelstelling
Bekkenrapportage Westerschelde	* 3.2-b 3.3-a	AXW / Santbergen	1. Nota informatiebehoefte Westerschelde 2. Nota m.b.t. broedsucces Kustbroedvogels Westerschelde 3. Uitbrengen nummer Schelde "Levende Natuur" 4. Schelde Nieuwsbrief (4 x per jaar) 5. Rapportage van RIKZ: MWTL/BIOM (kwaliteit WS) 6. Nota m.b.t. broedsucces Kustbroedvogels Westerschelde 7. Schelde Nieuwsbrief (4 x per jaar) 8. Rapportage van RIKZ: MWTL/BIOM (kwaliteit WS)	2000 2001	Betreft meetstrategie 2000+ in opdracht van HK: fys.-,chem.- en biol. aspec- ten (voor 2000 en 2001)

* = extra opname in schema van bekkenrapportages

p.s. zie voor Scheepvaart paragraaf 4.3.4

Colofon

Uitgave van
Fotografie

: Rijkswaterstaat Directie Zeeland
: Rijkswaterstaat Meetkundige Dienst
Bert Hopmans
Ente Breed

Vormgeving
Productie en druk

: Bram de Buck, Leo Smalheer
: Grafisch Bedrijf Pitman bv, Goes